

VEL'KO NOČNÉ ZVYKY

AKTU V TROSKE

Väčšina veľkonočných zvykov — to sú staré pohanské obrady, ktoré len postupom času prijali formy kresťanstva. Tieto obrady končili zimné obdobie a vyjadrovali radosť z blížiacej sa životodarnej jari. Vo veľkonočných slávnostach nachádzame tiež radu dušičkových zvykov; lebo sviatky oslavujúce mŕtvych boli siávené Slovanmi niekoľkokrát do roka o.i. práve na jar.

So sviatkom prichádzajúcej jari spája sa tzv. topenie Moreny, ktoré sa koná ešte v polovici pôstu. Joachim Bielski tak popisuje tento zvyk v kronike z XV. storočia: „Ešte za mojej pamäti bol na dedinách taký obyčaj, že na Bielú sobotu v pôste topili kuklu, obliekali spon konopi alebo slamy do ľudských šiat, vyprevádzali ho za dedinu, kde bolo nejaké jazierko alebo mláka a tam po zoblečení, hádzali ho do vody, spievajúc žartovne „Smierč si wije u plotu szukający kłopotu”, potom čo najrýchlejšie utekali domov a ktorý alebo ktorá padli, malo to znamenať, že do roka zomrie...“

Napriek cirkevným zákazom staré obrady spojené s príchodom jari trvali po storočia a na niektorých miestach sú praktikované po dnes.

Ostatné tieto obrady mali rôzne formy. Tak napr. v okolí Opatova topenú kuklu menovali Bachus a v niektorých oblastiach Mazowsza — Măsopustom. Pomenovanie Morena najčastejšie stretávame v Malopolsku a Sliezsku. S Morenom chodia po dedine dievčatá, potom topia kuklu vo vode a vracajúc sa do dediny so zeleným stromčekom — symbolom prichádzajúcej jari spievajú:

Wyniosłyśmy Marzaneczkę ze wsi

Przyniosłyśmy zielony gaj do wsi...

Spríbuzneným zvykom bolo topenie Judáša, najčastejšie na Veľkú stredu alebo Zelený štvrtok. Kukla bola robená z handier alebo zo slamy, vynášali ju na kostolnú vežu a potom zhadzovali dolu. Tam už čakala skupina chlapcov ozbrojená palicami, ktorá bijúc „Judáša“, tahala ho cez dedinu, aby ho konečne spálil alebo utopil.

Avek vrátime sa niekoľko dní späť — k Palmovej nedeli. Palmy, posvätcované tento deň cirkvou na pamiatku slávostného vjazdu Krista do Jeruzálema, sú vlastne tou istou zelenou halúzkou, ktorú

sme videli v rukách dievčat vracajúcich sa do dediny po utopení zlej Mereny. Sú odvekým symbolom začiatku jari.

Palmám bola dávnejšie pripisovaná moc odhánania zlých duchov a preto boli umiestované v izbách alebo hospodárskych budovách. Tiež robili z nich krížky, ktoré zastrčené v poli mali chrániť pred krupobitím. Bázičky s vrbových halúzkom, ktoré boli súčasťou paliem hľtalo sa ako prostriedok proti boleniu hrudla. Bol tiež zaužívany zvyk šlahania najmä detí a mládžať palmami. V niektorých oblastiach pritom hovorili:

Wierzba bije, nie zabije

Wielki dzień za tydzień

Siecz po boku, raz tylko do roku

So sľahaním spojené bolo obradné polievanie vodou, súčasne konajúce sa vo veľkonočný pondelok. Niektorí výskumníci súdia, že obidva tieto obrady sú pozostatkami davných sviatkov uctievajúcich zomrelých, nakolko u niektorých ľudov po dnes zachoval sa zvyk, že po návrate z pohrebu bije sa členov demácnosti zomrelého zelenými vetvičkami alebo je zaužívané obradné umývanie po pohrebe.

Pozostatom davných dušičkových ohňov môže byť tiež popísané pálenie Judáša. Konečne ešte v minulom storočí pálieli sa dušičkové ohne na Zelený štvrtok — niekedy ich menovali „grumadkami“. Časom cirkev vyhubila tento starý zvyk zavádzajúci miesto neho svätenie ohňa na Bielú sobotu. Len u východných Slovanov jarné slávnosti za zamrelých trvajú po dnes.

Tiež veľkonočné vajíčka — sú pozostatkom davných dušičkových hostín. Je hodno spomienúť, že východní Slovania zakopujú časť veľkonočných krašlíc ako aj gúľajú ich na mohylách. U nas v Krakove po dnes sa zachoval zvyk tzv. „rękawki“ slávený vo veľkonočný útorok. Verejnosc zhromaždená na kopci Krakusa púšta po úbočiach varené vajíčka, ktoré snažia sa chytia nižšie stojaci chlapci.

Populárna polievačka trvala voľakedy niekoľko dní. V okoli Olkuša dokonca sa hovorilo: „Od Veľkej noci po Turice môže sa polievať hoci aj v piatok.“ V niektorých oblastiach polievali sa dokonca zvieratá „aby sa dobre chovali“. Napr. na Kujawske kúpali v rieke kone.

ŽIVOT

KULTURNĚ-SOCIÁLNÍ ČASOPIS
APRÍL KWIECIEŃ DUBEN NR 4 1962

NASZ KOMENTARZ

KONFERENCJA PARTIJNA W KRAKOWIE

Tegoroczna kalendarzowa wiosna nadchodziła pod znakiem wielu wydarzeń mających doniosłe znaczenie. W Związkach Radzieckim odbyły się wybory do Rady Najwyższej ZSRR. W Genewie rozpoczęły się obrady Komitetu Rozbrojeniowego. Zawarto pokój między Francją i Algierią. Oto główne wydarzenia zagraniczne w trzeciej dekadzie marca. A inne...

Wiele też ostatnimi czasami pisze się w prasie światowej o Argentynie — południowej amerykańskiej republice. Dochodzą stamtąd ciągle nowe i ciągle inne wieści w związku z wygraniem w części stanów wyborów przez peronistów. Wreszcie mimo porozumienia między rzędem francuskim i rządem Algierskim — sisyśmy o nowych aktach ze strony OAS — o czym bliżej pisaliśmy w ubiegłym numerze „Ziemi”. Postaramy się pokróć przedstawić te problemy czytelnikom.

WYBORY W ZSRR

W Związkach Radzieckim odbyły się wybory do Rady Najwyższej ZSRR. Przebiegały one w atmosferze szerokiej dyskusji nad problemami dalszego rozwoju kraju jak i stanowiącymi bilans dotychczasowych, wielkich osiągnięć. Towarzysz N. Chruszczow na spotkaniu przedwyborczym w Moskwie mówił: „Nasza praca, budowa komunizmu w ZSRR — są to drożdże przyspieszające proces dojrzewania. To tak, jak u dobrego gospodarza, która smaży naleśniki. Jeżeli drożdże są dobre, to naleśniki same rosną. Sukcesy socjalizmu i komunizmu w naszym kraju i innych krajach przyspieszają dojrzewanie warunków nowych zwycięstw socjalizmu.”

A dalej:

„Wierna wskazaniom W. I. Lenina partia nasza widzi sens całej swej działalności w tym, aby wprowadzić w życie jego wielkie idee — zdobycie społeczeństwa komunistycznego, zapewnienie trwałego i sprawiedliwego pokoju, całkowite zaspokojenie wszystkich materialnych i duchowych potrzeb narodu”.

Rada Najwyższa ZSRR przystąpiła już do realizacji tego pięknego programu. Trzeba dodać, że wśród jej członków — zgodnie z postulatami KC KPZR o dalszej demokratyzacji — znajduje się 2/3 nowych nazwisk, są ludzie różnych zawodów. Oblicza się też, że około 24% deputowanych nie należy do partii.

GENEWA

W Genewie trwa konferencja państw wchodzących w skład powołanego na ostatniej sesji ONZ Komitetu Rozbrojeniowego. To spotkanie ze względu na ogólnoszczególny problem — całkowite i powszechnie rozbrojenie — budzi zrozumiałe zainteresowanie.

Takie sformułowanie zadań obradującego komitetu nie oznacza jednak, że problem jest łatwy. Pięciu się bowiem na drodze do porozumienia cały szereg przeszkód.

Zajmujemy się czasami kiedyż rzadko ani polityk nie odważałby się wystąpić otwarcie przeciw rozbrojeniu. Ale są takie, które rozlicznymi manewrami taktycznymi i wybiegami torpedują rozbrojenie. Zachód nie zgodził się na przykład na spotkanie w tej sprawie na szczeblu szefów rządów. Amerykanie ciągle lansują kontrolę zbrojeniową oraz podjęli decyzję o wznowieniu prób jądrowych w atmosferze. Słychać też amerykańskie głosy o użaleniu porozumienia rozbrojeniowego od uznania szeregu ich warunków m.in. stanowiska USA w sprawie Berlina Zachodniego.

To są minusy. A plusy sprzyjające obradom genewskim? Rokowania te odbywają się w sytuacji, że jedynie naciśk opinii światowej na rozwiązanie problemu rozbrojenia jest tak wielki jak nigdy dotąd. Szereg państw próbuje także szukać w tej kwestii rozwiązań częściowych, ale skutecznie prowadzących do ograniczenia zbrojeń i zmniejszenia napięcia. W tym względzie istotnego oddźwięku nabiera polski plan utworzenia strefy bezatomowej.

Szczególną i główną rolę odgrywa w przedmiocie rozbrojenia Związek Radziecki. Projekt ZSRR o powszechnym i całkowitym rozbrojeniu odpowiada w pełni aktualnym realiom politycznym i militarnym. Jest on ujęty w szczegółowo opracowany tekst układu międzynarodowego, ustalającego zasadę pokój i bezpieczeństwo państwa w toku realizacji procesu rozbrojenia. Przewiduje też uruchomienie w ramach ONZ odpowiedniego mechanizmu przez postawienie do dyspozycji Rady Bezpieczeństwa sił zbrojnych zdolnych do zapewnienia międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa.

To powinno sprzyjać obradom a przy dobrej woli uczestników zapewnić wreszcie światu upragniony i trwający pokój.

ALGIERIA

Porozumienie w Evian zawarte. Data 18 marca 1962 roku przedzieje do historii walk narodowowyzwoleńczych. 7 lat i 4 miesiące i 18 dni toczyły się walki w Algierii. 12 dni trwały oficjalne rokowania między przedstawicielami Rządu Francuskiego i Tymczasowym Rządem Republiki Algierskiej i doprowadziły do podpisania układu o zawieszeniu broni.

Wojna Algierska kosztowała Francję 20 milionów dolarów, nie licząc licznych ofiar ludzkich z jednej i drugiej strony, których już nikt nie wróci życia.

Układ uznał integralność terytorialną Algierii w jej obecnych granicach. Uznał niepodległość Algierii, jedność narodu algierskiego i Tymczasowy Rząd Republiki Algierskiej. Premier Ben Kheda oświadczył, że „Algieria pozostaje wierna polityce neutralności i nieangażowania się zdefiniowanej ostatnio w Belgradzie” oraz że „Algieria nie przyłączy się do żadnego bloku militarnego”.

Tytuły światowej prasy codziennej prynoszą jednak niepokojące wieści o dalszym terrorze OAS. Dziesiątki zabitych i setki rannych każdego prawie dnia — oto krwawe piony faszystowskich zbiórów. General De Gaulle w przemówieniu radiowym potępiał członków OAS, wezwiał do walki z nimi, nazwał ich kryminalistami i zbrodniarzami, których nie wyrażają w rzeczywistości Francji.

W kwietniu odbędzie się referendum, w którym w głosowaniu „tak” wypowie się społeczeństwo za porozumieniem w Evian i tym samym udzieli szefowi państwa nadzwyczajnych pełnomocnictwa dla podejmowania aktów prawnych, służących wprowadzeniu w życie porozumienia.

De Gaulle wyraził nadzieję, że małe państwo algierskie będzie współpracować z Francją.

Wynik referendum jest w zasadzie przesadzony. Wyniki będą więc odczytane jako poparcie dla oczekiwanej i upragnionej przez wszystkich pokoju. Wszystkie bowiem większe partie polityczne a także komuniści wypowiedzieli się „za” i wezwiali swoich członków za głosowanie „tak” w kwietniowym referendum.

ARGENTYNA

„New York Times” pisze: „Te same ruchy, które grożą rewolucjami w wielu krajach Ameryki Łacińskiej przyberają w Argentynie formę peronizmu”. Ostatniem bowiem, częściowo wybory przyniosły zwycięstwo peronistom a po raz kolejny partii Radykalskiej Nieprzemierzonych prezydenta Frondiziego. Na tym tle tak komentują wydarzenia amerykańska gazeta. Wiemy, że Peron rządzi Argentyną w latach 1945 — 55. Rząd jego wysunął na poczatek program zbliżony do dążeniu ludności, ale potem przekroił się w faszyzującą dyktaturę. Został więc — straciwszy zaufanie mas — obalony z latwością przez reakcyjną część korpusu oficerskiego. Dzisiejszy nawrót fali rewolucyjnej nawiązuje do początków rządów Perona. Stąd mówią się o zwycięstwie i polityce neoperonistów. Zwycięzili oni w wyborach głosując, że poparli ich komuniści i inne lewicowe ugrupowania. Obecnie bowiem prezydent Frondizi, który wysoko zwycięzili w wyborach w 1958 roku ponieważ wysunął wtedy postępowy program — nie spełnił jednak pokładanych nadziei. Program pozostał na papierze. Obecnie utworzył on nowy Rząd, ale nadal nie ma poparcia poza własną partią. Jeśli rząd ten się utrzyma przewiduje się wzmożenie dyktatury i dalsze ograniczenie swobód demokratycznych.

W dniach 24 i 25 marca obradowała w Krakowie wojewódzka konferencja sprawozdawczo-wyborcza PZPR. W obradach wziął udział I sekretarz KC PZPR Władysław Gomułka, który w swoim przemówieniu omówił główne zagadnienia dotyczące pracy partyjnej i dalszego rozwoju kraju, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki regionu krakowskiego oraz niektóre aspekty sytuacji międzynarodowej. W wystąpieniu swoim Władysław Gomułka położył nacisk na problem postępu technicznego, który określił jako centralne ogniwo całej pracy partyjnej.

Plan 5-letni przewiduje 52 proc. przyrost produkcji przemysłowej, który w 80 procentach uzyskać trzeba drogą podnoszenia wydajności pracy — przypominał mówca. Z postępem technicznym wiąże się — co podkreślił W. Gomułka — decydujące dla dalszego rozwoju kraju sprawą eksportu. Bez nowej, lepszej i tańszej produkcji, która warunkuje właściwe postępy techniczne nie będziemy mogli sprostać stale rosnącym wymogom rynków zagranicznych.

I sekretarz KC poruszył też problem poziomu i rozwoju kadru inżynierowo-technicznych i naukowych. Stwierdzając, iż w tej dziedzinie występują poważne trudności wskazał on, że w dużej mierze mogą być one rozwiązywane w zakresie przedsiębiorstw i ośrodków naukowych. Duża uwagę na problem kształcenia i doskonalenia kadru powinny zwrócić samorządy robotnicze. Ci spośród personelu inżynierowo-technicznego, którzy nie śledzą nowości techniki, nie dokształcają się systematycznie i konserwatywnie nastawieni nie dotrzymują milowym krokom postępu technicznego — powiedział W. Gomułka — sami dyskwalifikują się zawodowo.

Nawiązując do niektórych głosów w dyskusji I sekretarza KC omówił pokróćce główne założenia polityki inwestycyjnej i podkreślił, że nakłady na inwestycje nie mogą przekraczać wypracowanych środków. Należy więc gospodarować nimi w jak najbardziej ekonomiczny sposób.

Omawiając pracę ideologiczną organizacji partyjnych W. Gomułka uznał ją za jeszcze niezadowalającą — za mało ofensywną zwłaszcza wśród młodzieży.

Mamy wszystkie atuty — oświadczył mówca — które przemawiają za słusznością naszej ideologii, przemawia za tym praktyka naszego budownictwa socjalizmu, prze-

mawia za nami rzeczywistość dzisiejszego świata. Nasi przeciwnicy — burżuazja — wielokrotnie już mówili, że pogrzebali marksizm-leninizm, a okazuje się, że nie tylko nie pogrzebali, ale marksizm-leninizm staje się coraz większą siłą, główną potęgą świata. Zyjemy w epoce scierania się dwóch systemów społecznych, kiedy ludzkość zagraża bezpieczeństwu zagłady atomowej. Ktoż poza światem socjalistycznym może ocalić ludzkość. Imperializm już w tej chwili nie jest w stanie działać samowolnie. Obóz socjalistyczny to główna siła uchronienia ludzkości przed wojną. Jest to centralna sprawa epoki, w której żyjemy. Świadczy ona o przewadze naszej ideologii, o przewadze marksizmu-leninizmu.

Kończąc — mówca wyraził przekonanie, że trudne zadania, które stają przed krakowską organizacją partyjną i jakie postawi przed nią w najbliższym czasie Komitet Centralny zostaną w pełni wykonane.

Uczestnicy konferencji dokonali wyboru nowych władz wojewódzkiej organizacji partyjnej oraz przyjęli uchwałę precyzującą jej najbliższe zadania.

Na pierwszym posiedzeniu nowo wybranego Komitetu Wojewódzkiego I sekretarzem KW został wybrany ponownie Lucjan Motyka.

Sekretariat i Egzekutywa KW PZPR

LUCJAN MOTYKA — I sekretarz
JOZEF BANAK — sekretarz
STANISŁAW PIĘTA — sekretarz
JERZY PEKALA — sekretarz
EDWARD TARKO — sekretarz
ANDRZEJ KURZ — członek Sekretariatu KW, I sek. KKM

Egzekutywa KW

JOZEF BANAK
WŁADYSŁAW BIEDA
MIECZYSLAW HEBDA
WŁADYSŁAW KOZUB
ANDRZEJ KURZ
WŁADYSŁAW MACHEJEK
LUCJAN MOTYKA
JOZEF NAGÓRZAŃSKI
JÓZEF NAJDĘK
JERZY PEKALA
STANISŁAW PIĘTA
EDWARD TARKO
STANISŁAW ZMUDZIŃSKI

15 ROKOV ZMLUVY POLSKO — ČSSR

a pomáha spolupráci. Počas minuloročnej návštavy v Československu Władysław Gomułka povedal:

„Naše hospodárske organizmy v mnohých prípadoch sa dopĺňajú, čo vytvára mimoriadne priaznivé podmienky pre neustály vzrast obchodných obratov, pre dalekohľad a špecializáciu a kooperáciu, pre spoločnú explóiatáciu prírodných bohatstiev. Všetky užavreté v poslednom čase dohody a zmluvy medzi Poľskom a Československom dokazujú, že naše krajiny pristupujú k novej, ďalšej etape vzájomnej spolupráce a plánovania rozvoja svojej výrobcnej základnej.”

Kedô bola podpísaná v Belvederi zmluva medzi našimi krajinami, nebolo možné predvídať, že táto vzájomná spolupráca bude mať tak rôznorodé a bohaté formy. Uplynulé roky názorne dokázali, že užavretá pred pätnásťimi rokmi zmluva zodpovedá najživotnejším potrebám našich krajín, že vtedy bola podpísaná zmluva, ktorá zaisťuje na večné časy priateľstvo Poľska a Československa.

Z KRAJU I ZE ŚWIATA • Z DOMOWA A CUDZINY • Z DOMOWA A ZE ZAHRAĐÍ

W 40-LECIE K.Z.M.P.

W związku z 40 rocznicą powstania Komunistycznego Związku Młodzieży Polskiej 26 marca odbyła się w Warszawie akademia zorganizowana przez Komitet Centralny ZMS i Zarząd Główny ZMW. W Sali Kongresowej Pałacu Kultury i Nauki spotkali się kilka pokoleń — ci, pamiętający marcowe dni 1922 roku, kiedy powstał Komunistyczny Związek Młodzieży Polski; działacze KZMP z okresu walki o jednolity front młodego pokolenia w latach trzydziestych; kontynuatorzy dzieła KZMP; wreszcie — młodzi, wychowani i wchodzący w życie już w takiej Polsce o jaką walczyli Kniewski i Rutkowski, Engel i Hajczyk, Hanka Sawańska i Janek Krasicki.

JARNE ZASEDANIE SNEMU PER

započalo się 29 marca. Na III. zasadzaniu Snemu przewidziano jednianie o władzach narodowych: o wyższych umeleckich szkołach, o urzędowych cestach a o shromadzeniach.

MINISTERSKY PREDSEDA CYRANKIEWICZ

w teleogramie adresowanym min. predsedovi TRRA Ben Kheddovi zasłał tomuto sredecne gratulacie polskiej владy a naroda. Влада PLR je presvedčena, že styky medzi Poľskom a Alžírskom budú sa rozvíjať v priateľstve a vzájomnej spolupráci.

VO VARSAVE

bola podpisana dohoda o kultúrnej spolupráci medzi Poľskom a Nórskom.

ZDENĚK NEJEDLÝ

Minister, prezentant Československej akademie vied člen UV KSC, zomrel 9. marca vo veku 84 rokov. Komuniké UV KSC a výkaz ČSSR hovorí o: Komunistická strana Československa a výkaz Československej socialistické republiky trafia w zasadzie jednou z najväčších osobností československej kultúry, významného politického činiteľa, neunavneného a verného bojovníka o komunizmus.

SLOVÁCI FILMUJU NOVELU HENA

V bratislavskom filmovom studiu čoskoro započnú sa práce nad novým slovenským fabulárnym filmom, ktorého scenár je spracovaný podľa známej novely polského spisovateľa Jozefa Hena, pod názvom „Boksér a smrť“

Jeden z hlavných úloh bude hrať poľský herec.

V SSSR

volieb do Najvyššieho sovietu, ktoré sa konaly 18. marca zúčastnilo 18.39.947.206 voličov t.j. 99,95% voličov. Volby vo všetkých oblastiach prebiehali v ovzduší zvýšenej politickej aktivity voličov, vyvolanej historickými usneseniami XXII. Sjazdu KSSR. Prvé zasedanie Najvyššieho sovietu SSSR bude sa konat dňa 10. aprila t.r.

VLÁDA SSSR

uznala de jure Dočasného alžírsku vládu a chce nadácia diplomatické styky medzi SSSR a samostatným Alžírskom. Ministerstvský predsed Chruščov zasíal ministrskému predsedovi TRRA Ben Kheddovi zvláštny blahoprajný list.

ZOMREL SPISOVATEĽ EDO ODREJOV

25 marca vo večerných hodinách zomrel v Bratislavě po dlhej chorobe 6-ročný spisovateľ Edo Ondřejov. Slovenská literatúra stráca v nom významného spisovateľa, ktorý v bohatej a mnohostrannej umeleckej tvorbe ospevval život svojho ľudu a krásy slovenskej prírody.

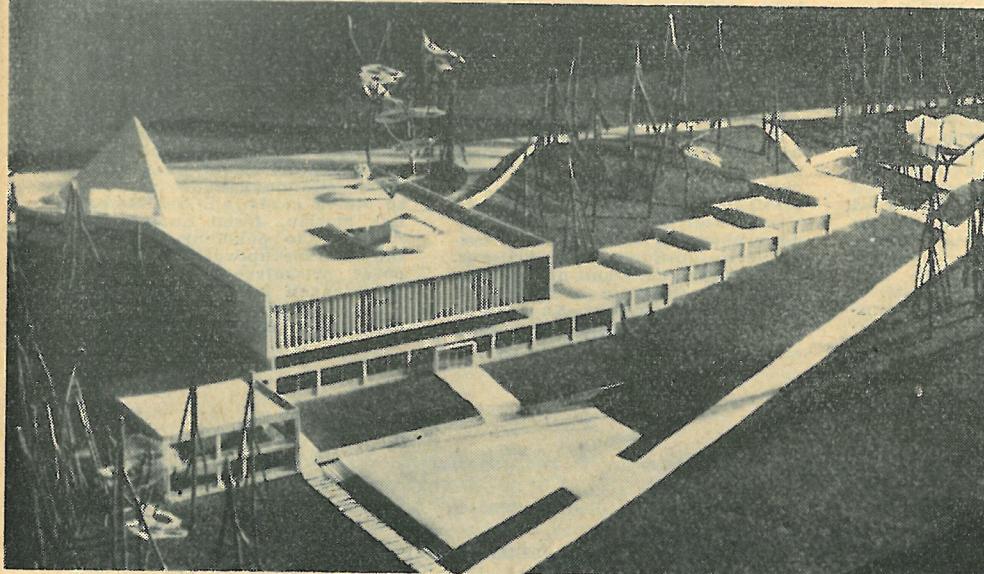
NOVÝ SOVIETSKÝ SPUTNIK

lietá vo vesmíre od 16 marca, obiehajúc Zem v čase 96,35 minút. Jeho perigeum činí 217 km a apogeum 980 km. Ulohou novéj družice Zeme je preskúmanie oblasti hraníc medzi atmosférou a kozmickým priestorom ako aj preskúmanie kozmické

SZCZAWNICA

Ludia sa liečia. A to nielen vtedy, keď Poľskom prebieha vlna každoročnej chripy. Rady ludí u lekára môžeme stretnúť behom dlhých hodín ordinácie. Bezplatné liečenie je jedným z väčších výdobytkov našich čias — výdobytkov, ktoré radikálne opravili štatistiky chorôb najmä sociálnych nemocí. Samozrejme ani v tomto obore nie sú ešte ideálne pomery. Najmä na

Takto uvažoval reportér, ktorý sam sa liečí a ktorému dostal sa do ruky návrh nového Balneologického ústavu v Szczawnicy. Szczawnica je jedným ze známejších poľských kúpeľov. Sú to kúpele vhodné na úspešné liečenie mnohých chorôb. Podnebie tohto okolia dáva dobré výsledky spolu s používaním inhalácií a pitím vody pri liečení zdihavých chorôb dýchacích cest,

dedinách pocifujeme nedostatočný počet lekárov, lekári zase sfažujú sa na nedostatky v investíciach ako aj na nevystačujúce množstvo špecialistického náradia. Tieto nedostatky nespočívajú vo sfére predvojnových zanedbaní, ktoré sme radikálne odstránilí, ale vo sfére prirodenej ľudskej snahy dosiahnuť niečo ešte lepšie. Predsa dnes každý lekár odporúča pacientovi dodatočné vyšetroenia a až na základe týchto opiera svoju diagnózu. Samozrejme počujeme ešte o mastičkároch, ktorí hľadiac do očí čítajú tajomstva ľudského organizmu, hoci z čítaním obyčajných novín nie je u nich často najlepšie.

hrdla, hrtana, priedušiek. Dobré výsledky získavané sú pri počiatočných tuberkulóznych zmenách ako aj pri najrôznejších alergických chorobách a predovšetkým pri tzv. astme. Ale to nie je všetko. Kúpeľná liečba je odporúčaná tiež pri chorobach tráviaceho ústrojenstva, pri poruchách látkovej výmeny, napr. pri cukrovke ako aj pri poruchách žlaz z vnútornou sekreciou napr. štítnej žlazy. A konečne vodoliečba je odporúčaná pri chorobách srdčných a krvného obehu (tvorenie krví). Popri tom Szczawnica je nádherným miestom odpočinku pre osoby prepracované a vyčerpané. Není čudné, že z

celej krajiny a tiež z cudziny prichádzajú sem ľudia zachráňovať a polepšiť svoje zdravie.

Szczawnica prilieha k Spišu, ale jej dejiny nie sú veľmi známe v tomto okolí. Nie sú tiež veľmi známe počiatky sídliska dejepiscom. Prvý písomný záznam pochádza z IV storočia hoci osadníctvo začalo sa v tomto okoli oveľa skôr. Je to testament Piotra Wydžgi, ktorý opisuje v nám miesta kde doloval zlato a medzi názvami obci o. i. hovorí o „Szczawnica Magna“. Samotné minerálne pramene sú od veľmi dávna známe miestnemu obyvateľstvu. Vraj už v začiatkoch XVI. storočia vzniklo dielo napísané poľsky „O prameňoch železito alkalicko-kyselých v Szczawnici.“ Len v minulom storočí začali využívať pramene na liečivé účely. Prichádzali prví pacienti, szczawnicka voda bola vysielaná vo fľaškách a týmto spôsobom začala rást sláva kúpeľov. Roku 1820 prameň kúpil mestan zo Spiša Ján Kučera a on vybudoval prvú kúpeľnú budovu v Szczawnici a o niekoľko rokov neskôr postavil obytný dom pre kúpeľných hostov. Avšak skutočným tvorcом kúpeľov je Ján Szalay, ktorého rodia zdedili r. 1828 szczawnické bohatstvo. Práve on zachytil pramene a urobil mnoho investícií a testamentom zapísal Szczawnicu krakovskej Akadémii. Akadémia napriek klauzule testamentu predáva kúpeľný dom gr. Adamovi Stadnickému nakoľko si nevie dať organizačne rady z kúpeľmi. Preto verejným majetkom — to čo mal na mysli Szalay keď zapísal Szczawnicu Akadémii — stala sa len po druhej svetovej vojne. A hoci prevojové záznamy poukazujú na to, že kúpele tešili sa veľkou ako na to obdobie frekvenciou, to súčasne prekonáva v tomto obori všetky rekordy.

Samozrejme toto dedičstvo nebolo prispôsobené tak veľkému množstvu pacientov. Za týmto účelom je treba postaviť nové kúpeľné domy a miestnosti, preto posledné roky boli látaním starého novým, aby mohol plniť nové úlohy. A preto zdá sa nám byť zaujímavý návrh Balneologického ústavu v Szczawnici.

Autor návrhu mgr. inž. arch. Mieczysław Gliśczyński predvída v Ústave až sedem liečebných oddelení. Oddelenie vaňových kúpeľov, hydroterapie, elektroliečby, ožarovania, bazenových

kúpeľov, inhalácie a kloktania ako aj irrigácie a výplachov. Budova bude mať: hlavnú časť určenú na zákroky, diagnostickú časť a laboratórium, pavilón pre pitie minerálnych vôd a pavilón kaviareň. Celková kubatúra objektu činí asi 20 tisíc kubických metrov. Tento ústav denne bude môcť obslužiť asi 2,400 osôb, t.j. vykonávať asi tri tisice zákrokov behom siedmich hodín.

Budova ústavu je lokalizovaná v strede kúpeľov medzi dvomi premenadami. Strmý vrch určil isté priestorové riešenie — niekoľko funkcionálnych úrovni spojených s terénom a okolitou zieleňou. Na streche hlavnej budovy je zaplanovaná terasa z ktorej bude sa môcť obdivovať krásnu panoramu Piešťan. To je práve útredný priestor pre odpočinok z inhalácií na čerstvom vzduchu. Szczawnici pribudne investícia vhodná pre kúpele tohto druhu.

Priroda nešetrila krásy pre okolie ale rolníkovi neposkytla dostatok svojich darov. Známa pesnička charakterizuje situáciu:

Popod las, popod las, popod Trzy Korony zasialek se owies — zdz obaly go wrony...

Preto tak ako celé Podhale tento terén usmerňuje hospodárstvo na turistiku a chov dobytka. V Szczawnici je ešte jeden moment. Kúpeľné hospodárstvo. Minerálne žriedla tečú bez prestania. Je ich dosť, stačia na dlhý čas a pre všetkých. Analýzy, ktoré boli robenej behom posledných desaťročí nevykázali žiadne zmeny v známych liečebných vodách. Zmeny sú začnané len v prípade úplnej zmeny počasia. Voľkedy sa hovorilo, že do minerálnej vody doleviaľi obyčajnú vodu. Nakoľko keď tlak vzduchu klesá, majú nastáť zrážky — stavajú sa vodnaté, a keď tlak stúpa stávajú sa viač pevné. Avšak nemá to nič spoločného s ich liečivou hodnotou. Proste ešte jeden barometer, na základe ktorého môžeme predpovedať počasie, nie horšie ako „Wicherek“ v televízii.

Obzvlášť všetkých teší, že stúpa barometer služieb kúpeľov. Szczawnica. Mnohokrát hovoril o tom riaditeľ kúpeľov Dr. Pavol Kukliński a konečne môžeme predložiť čitateľom návrh nového Balneologického ústavu, ktorého stavba bude čoskoro započatá.

MARIAN BRZOZA

PÚSOBNOSŤ UKRAJINSKÉ KULTURNÍ A SOCIÁLNÍ SPOLEČNOSTI

Ukrajinská národnostná menšina v Poľsku je nejpočetnejší ze všech menšinových skupin. Obývá celou řadu krajů. Početně nejvíce Ukrajincov bydlí na území krajů Olsztyńském, Rzeszowském, Koszalińském. Větší středisko ukrajinské se nachází také v krajích Wroclawském, Gdańském, Szczecinském, Zielonogórském. Menší skupiny bydlí v kraji Lubelsku a v krajích Bialostockém. Více než 95% této menšiny tvoří venkov, soukromí rolníci, zaměstnanci státních statků. Menší skupinky inteligence jsou např. ve Vratislavě, Stětině a Varšavě. Pomoc státu ve formě bezzvratných úvěrů a vlastní pracovitost ukrajinských sedláků umožňuje neustálé zlepšování zemědělského hospodaření.

Príznivý vliv má pomoc státu také na rozvoj ukrajinského školství, ktoré stále více dětí učí mateřskému jazyku. Zvláště výdatná byla pomoc státu pokud se týče dotaci na zařízení kluboven a kulturních místností, repertoáru, hudebních nástrojů a krojů pro soubory, činnosti vydavatelské. To vše je vzhodnou základnou pro aktivizaci veřejnosti a pro široký rozvoj kulturní činnosti ukrajinských skupin v Poľsku.

Mezi ukrajinskou národnostnou menšinou šíří kulturní a osvetové hnutí Ukrajinská kulturní a sociální společnost v Poľsku — UTSK, která v tomto roce slaví pětiletí svého založení. V únoru 1960 r. se konal celostátní sjezd UTSK, na němž byl dokonán přehled celé činnosti. Na území státu působí 5 krajinských oddílů (Gdańsk, Olsztyn, Stětin, Koszalin, Vratislav), 30 okresních výborů a více než 200 místních skupin. Celá řada místních skupin, které nemají vlastní výbory, okresní ani krajské, spolupracuje přímo s Ústředním výborem UTSK.

Tak např. v kraji Gdańském jsou okresní výbory v Elblagu, Nowym Dworze, Sztumie i Leborku; v kraji Koszalińském v městech jak Miastko, Bytów, Koszalin, Człuchów, Białogard; v kraji Olsztyńském Ostróda, Bartoszyce, Górowo, Węgorzewo, Lidzbark, Pasłęk, Kętrzyn, Giżycko; v kraji Wroclawském (kromě města Vratislav), v Legnicy, Wołowie, Środzie Śląskie i Lublinie Legnickim; v kraji Szczecinském v okresech Łobez, Gryfice, Nowogard, Starogard, a také v Sanoku a Przemyślu (kraj Rzeszowský), dále Gołdap kraj Białostocký. Ukrajinský aktív pracuje kromě toho také na jiných okresech např.: Kwidzyn (kraj Gdańský), Świdwinie, Drawsku, Stupsku, Wałcze, Kołobrzegu (kraj Koszaliński), Nidzicy, Reszlu, Hlawie, Mrągowie (kraj Olsztyński), Oleśnicy (kraj Wroclawský), Goleniowie (kraj Szczecinský), Szprotawie a Skwierzynie (kraj Zielonogórský), v Bialej Podlaskiej (kraj Lubelský) a jiných.

UTSK má celkem 6.000 členů. Zákers působnosti je srozuměj mnohem širší a zahrnuje všechna ukrajinská střediska na území Poľska.

Po sjedzu, který se konal v minulém roce bylo svoláno ještě v září plenární zasedání UV UTSK věnované otázkám ukrajinského školství a osvěty v Poľsku. Kromě členů plenáru se zasedání zúčastnili také pozvání učitelé a aktivisté Společnosti, zástupci ministerstva osvěty a jiných institucí a resortu. Naposledy bylo konáno další plenární zasedání UV dne 4. června, bylo na něm zhodnocen výsledek pětileté práce UTSK pokud se týče osvětové a organizační činnosti.

V údobje mezi plenárními zasedáními se schází presídium UV a probírá otázky týkající se působnosti Společnosti a usměrňuje všeobecnou činnost UTSK. Několik zasedání presídium bylo věnováno takovým otázkám jak: příprava výstavy lidové tvorivosti národnostních menšin v Poľsku, přehlídka výstav uměleckých souborů, podání zprávy a zpravodání o volební kampani ve skupinách UTSK, zpráva a zhodnocení činnosti Krajského výboru UTSK ve Vratislavě, program plán oslav stého výročí smrti Tarase Sevcenky a jiné. Více méně stejná nebo podobná je náplň zasedání KV a OV UTSK.

Hlavní snahou UTSK je šíření kultury a osvěty mezi Ukrajinci, kteří bydlí v Poľsku. Společnost řídí práci 27 samostatných kulturních pracovišť, rozvíjí hnutí ochotnické, čtenářství a osvětu. 15 těchto pracovišť se nachází přímo ve vesnicích. Nejvíce kulturních místností má kraj Wroclawský. Každá kulturní místnost má rádio, gramofon, část magnetofony, hudební nástroje, společenské hry, národní kroje. V 6 kulturních místnostech jsou zainstalovány televizory.

V kulturních jizbách se schází ukrajinská národnost, zvláště mládež — členové tanečních a pěveckých souborů. Krásné melodie ukrajinských dumek, písni polské, ruské i jiné, lidové tance, obohacují repertoár těchto souborů. Práce v souborech se zúčastňuje také mládež polská. Je to nejlepší způsob sblížování a spolužití polského a ukrajinského prostředí. Vzájemné seznámení se s národní kulturou nejlépe sbližuje, odstraňuje někdejší oboustranné předsudky nacionalistické a je nejlepší základnou pro vytvoření nových poměrů mezi Polaky a Ukrajinci.

Nyní je UTSK zapsáno 62 uměleckých souborů, z toho 27 souborů písni, 21 divadelních kroužků, 9 tanečních souborů a 5 kapel. Celkem je v těchto souborech 1.200 ochotníků. Je to viditelný přírůstek ve srovnání s rokem 1958, kdy poslalo pouze 30 ukrajinských souborů. Většina souboru má svého uměleckého vedoucího, šermistru, choreografa nebo režiséra. Na začátku měla Společnost potíže s repertoárem. Nyní má UV a také místní skupiny postačující výběr jak klasických tak také soudobých kusů. Vedle vlastních úprav a vydání objednáv UV v Ukrainské SSR mnoho zpěváků. Počká menší je výběr pokud se týče soudobých divadelních her.

Stát venuje hodně pozornosti otázkám osvěty a školství, pokud jde o děti ukrajinské. V Poľsku je 6 základních škol s vyučovacím jazykem ukrajinským, 2 střední školy (Legnicka a Przemyśl). Kromě toho je v Bartoszycích střední pedagogická škola a ve Szczecinie učitelský ústav, který vychovává kádr učitelů ukrajinské. Na Varšavské universitě studuje 15 studentů ukrajinskou filologii a na Universitě kijovské studuje 12 studentů. Avšak neustále je ještě nedostatek ukrajinských učitelů. V základních školách je zavedeno 130 kurzů ukrajinské pro 2.166 dětí. Celkem se v Poľsku učí své mateřštině více než 2.800 ukrajinských dětí.

V tomto školním roce opustí gymnasium v Bartoszycích první skupina absolventů. Tím bude doplněn kádr učitelů ukrajinského jazyka.

Školy, v nichž se ukrajinská mládež vzdělává, podílí se značně na pestování kulturního života ve svém okolí. Umělecké dětské soubory se zúčastní organizování ševčenkovských akademii. Gymnasium v Bartoszycích pomohlo zorganizovat 7 akademii a zajistilo referáty a uměleckou náplň na dobro.

Více pozornosti musí věnovat UV činnosti na úseku osvěty pro dospělé. Ministerstvo osvěty vydalo v 1960 roce pomocné materiály pro kurzy ukrajinské a pro čtenářské kroužky, avšak v údobi od 1960 do 1961 byl zorganizován pouze 6 jazykových a čtenářských kroužků. Z toho 4 skupiny pracují v kraji Olsztyńském, 1 v kraji Bialostockém a 1 v Stětinském. Tato činnost musí být neustále rozvíjena a je

nutno zdůraznit, že národnost ukrajinská žije většinou na venkově a ježeli má být zvýšena všeobecná kulturní úroveň, zlepšeno agrotechnické a zemědělské hospodaření, musí být především postavena na určité úrovni mateřstina a čtenářství jako prostředek vzdělávací. Avšak snahy UV ve směru aktivizace místních skupin nesetkaly se doposud s plným úspěchem. Nábor dospívající mládeže a dospělých do večerních kursů je ještě nedostatečný. Cílem těchto večerních škol je doplňování všeobecného vzdělání poznatků na úrovni škol zemědělských.

(POKRACOVÁNÍ NA STR. 7.)

kúpeľov, inhalácie a kloktania ako aj irrigácie a výplachov. Budova bude mať: hlavnú časť určenú na zákroky, diagnostickú časť a laboratórium, pavilón pre pitie minerálnych vôd a pavilón kaviareň. Celková kubatúra objektu činí asi 20 tisíc kubických metrov. Tento ústav denne bude môcť obslužiť asi 2.400 osôb, t.j. vykonávať asi tri tisice zákrokov behom siedmich hodín.

Budova ústavu je lokalizovaná v strede kúpeľov medzi dvomi premenadami. Strmý vrch určil isté priestorové riešenie — niekoľko funkcionálnych úrovni spojených s terénom a okolitou zieleňou. Na streche hlavnej budovy je zaplanovaná terasa z ktorej bude sa môcť obdivovať krásnu panoramu Piešťan. To je práve útredný priestor pre odpočinok z inhalácií na čerstvom vzduchu. Szczawnici pribudne investícia vhodná pre kúpele tohto druhu.

Priroda nešetrila krásy pre okolie ale rolníkovi neposkytla dostatok svojich darov. Známa pesnička charakterizuje situáciu:

Popod las, popod las, popod Trzy Korony zasialek se owies — zdz obaly go wrony...

Preto tak ako celé Podhale tento terén usmerňuje hospodárstvo na turistiku a chov dobytka. V Szczawnici je ešte jeden moment. Kúpeľné hospodárstvo. Minerálne žriedla tečú bez prestania. Je ich dosť, stačia na dlhý čas a pre všetkých. Analýzy, ktoré boli robenej behom posledných desaťročí nevykázali žiadne zmeny v známych liečebných vodách. Zmeny s

WŁADYSŁAW BRONIEWSKI BÁSNIK REVOLÚCIE

V osobe Władysława Broniewského tráti poľská literatúra veľkého básnika. Lyrika čistej vody, nádherného epika, jedného z nemnohých už pokračovateľov veľkej romantickej poézie.

Básnická cesta Władysława Broniewského začal r. 1925 siberkou básni „Wiatraki“, v ktorej doznievali ešte ozvany uplynulej vojny a ozýval sa hlas volajúci po mieri. Ale už vo sväzku vydanom nasledujúci rok, v „Dymy nad miastem“ ukazuje Broniewski tú tvár, ktorú nezradí celý život — tvár revolučného básnika.

Bo życie jest piękniejsze, nowe i żyć warto i umrzeć warto!

Trzeba nieść jak chorągiew głowę świeić piersią kulami rozdartą

pisal vo svojej básni „Na śmierć rewolucjonisty“.

Odvtedy básnicka cesta Broniewského je vytyčená. Spolu s dvoma revolučnými básnikmi Standom a Wandurskym vydáva básnickú zbierku „Trzy salwy“.

Z roka na rok rodia sa nové sväzky revolučných básni Broniewského.

Bol básnikom naskrize poľským a skoro v každej básni zne- la jeho láska k Poľsku, k Mazowszu, z ktorého on, syn plockej zeme vyrástol, k Varšave.

Posledné obdobie jeho tvorby bolo, po sväzku básni vedenovanom jeho príkrozo zomrelej, milovanej dcere (Anka) piesňou — holdom otčine, ktorú tak dojímavo popisoval v básni „Wisła“.

*Ty, córeczko, nie pytaj, gdzie tata,
kiedy taty nie będzie.
Nasza ziemia w słowa bogata,
a w słowach jestem wszędzie...*

*Popłyń od źródeł po ujście
Wisły — matki,
nie jedno porwie i skusi cię,
a na ostatek,*

*kiedy z wiślanej mierzei
zobaczysz morze, pomyślisz „Dzieją się dzieje...
ojciec dopłynął... może?...“*

*A jam nie Smętek, jam nie Żeromski,
nie Fantazy, nie Zadumaniec,
ja jestem kamień, który do Polski
z szańca rzucali na szaniec.*

*I jestem w Polsce, i ramię w ramię
idę z moim narodem.
Ja z murarzami, z inżynierami —
przodem!*

*Czemuż to — przodem? Bo ten, kto pierwszy
jak drogocenne narzędzie
niósł słowo walki — ten piorun z wierszy —
jest, córko, w Polsce i będzie...*

Strašlivá choroba dlhé mesiace už prenasledovala básnika. Bol kľudný, pokojný. Zomrel hoci tak miloval život. Už pred rokmi opísal svoju budúcu smrť prenikavými slovami v básni „Mój pogrzeb“.

*Więc gdy umrę, dobrze mnie otul,
ziemio czarna, znajoma, dobra,
szeregami żałobnych topól,
niechaj idzie za mną krajobraz
i niech w srebrnym liści popłochu
długo szumią nadwiślańskie drzewa
o tym wszystkim, com czuł i kochał,
o tym wszystkim czegom nie wyśpiewał.*

V knihe vydanej pri priležitosti XX. výročia vzniku Poľskej robotníckej strany „Ludzie, faktury, refleksje“, Stanislav Wroński popisuje popri účasti Poliakov v sovietskych partizanských bojoch tiež účasť sovietských partizánov v bojoch na poľskej zemi. Uvádzá, že r. 1944 počet sovietskych partizánov dosiahol maximálny stav asi 12.000 osôb. Píše o vzniku celých oddielov, píše o podpore, ktorú im poskytovaťa poľska spoločnosť. Hovorí tiež akým sposobom a akou cestou jednotliví partizáni pripojovali sa k oddielom bojujúcim na poľskej zemi.

Uvádzame výňatok spomienok, ktorý je malou ukázkou z terénu varšavského vojvodstva.

Bolo to obdobie, v ktorom Poľská robotnícka strana majúca už za sebou proces jednotenia a spojovania jednotlivých skupín pôvodom zo spoločenského ľavčiarstva, pristúpila k organizovaniu ozbrojených partizanských oddielov Gwardie Ludowej a Armie Ludowej. Boli to oddiely bojujúce v lesoch ako aj oddiely prispôsobené k bojom v mestách. Akcie GL a AL vyvolávali živý ohlas celej poľskej verejnosti.

PPR stojac na pôde marxizmu-leninizmu, tvoríce spôsobom na-

väzovala k najlepším tradíciam revolučných oslobodzovacích bojov poľského národa.

Vysunujúce — opačne ako iné skupiny — heslo činného ozbrojeného boja s okupantmi, strana hľásala ideu utvorenia národnej fronty.

Podstatou konceptu boja vedeného GL a AL bolo spojenie bojového úsilia poľského národa s bojmi vedenými Sovietskou armádou. Toto bolo v našich podmienkach jedine správnu konceptiu a dávalo reálnej zárukou úspechu, lebo sovietska armáda bola jedinou silou schopnou poskytnúť pomoc poľskému národu, bojujúcemu s hitlerovským okupantom. Dejiny dokázali, že PPR malia jedine správnu program boja za oslobodenie krajiny. *)

Bolo to, ak sa dobre pamätám, v Pruszkove na jeseň r. 1943. Tu na tiež tak ako aj v celom Poľsku zostroval sa stále viac teror okupantov a bolo stále viac represií voči poľským obyvateľom. Nemci boli rozrúrení porážkami na východnom fronte ako aj neustále zosilňujúcimi sa partizanskými bojmi na území obsadenom Nemcami. Bojovalo celé územie obsadené Nemcami. Na území varšavského vojvodstva, ktoré

malo organizačné pomenovanie „Okreg Nr. 2 Warszawa — Lewa Podmiejska“, spôsobovalo cítelné straty okupantom oddiel Armie Ludowej pod velením legendárneho „Kuby“ — Stanislava Gacia. Boli to potýčky so žandarmi, útoky na strediská zberajúcich kontingenty, nemecké strážnice, sabotažné akcie atď.

Byt môjno ota (pseudonymy „Kindzior“ a „Rudy“) z hľadiska potrieb organizácie bol dobre situovaný, lebo nachádzal sa v dome na konci ulice Mickiewicza — skoro v poli — bol miestom častých stretnutí súdruhov, bývalých revolučných činiteľov KPP. Na týchto poradách hodnotila sa situácia v Poľsku a na frontoch, okrem toho boli navádzané staré styky, organizované straničné bunky, zhromažďovaná zbraň, kolportovala sa straničná tlač, boli odovzdávané informácie a prevádzaný nábor do partizanských oddielov. Medzi nimi boli zo starej gardy o.l. Sek-Malecki, Bek Marian, Józko Lucjan a iní z mladšieho pokolenia. Pri tejto skupine súkupoval sa tiež istý počet priaznivcov a vlastencov, ktorí chceli bojať s Nemcami. Častým hosom bol aj „Saša“ (Alexander Kuznecov) letec zo-

MLÁDEŽ A DEDINA

Kultúrno-osvetová činnosť miestnych skupín ZMW je — ako to dokázal II. Sjazd ZMW — jednou z najpopulárnejších foriem výchovnej činnosti Sväzu. Je tomu tak preto, že dedinská mládež má ambície rýchlej likvidácie všetkých prejavov kultúrnej zaostalosti, ako aj preto, že rôznorodé formy kultúrno-osvetovej činnosti, zodpovedajú záujmom a povahе mládeže: bavia, učia, vychovávajú.

Aké formy kultúrnej práce rozvíjame? Je ich veľa. Avšak najpopulárnejšie sú amatérskie krúžky. Máme ich dnes vo Sväze viac ako 7 tisíc. V tom viac ako 4 tisíc divadelných súborov a asi 3 tisíc súborov piesní, tanca a hudby. Tie posledné kultivujú pekný, dojímavý folklór. Pri práci v súboroch, pri organizovaní prehliadiok a súťaží, mládež učí sa umeniu výberu kultúrnych hodnôt.

Stále hlbšie preniká na dedinu kultúra ceštou takých technických prostriedkov ako rádio, televízia a film.

Pretvorenie tradičných dedinských kultúrnych miestnosti na klubovne je priažnive pre rozvoj nových foriem: dá sa tam tančiť pri jazzovej hudbe, zúčastniť sa stretnutia so spisovateľom, pozrieť si zaujímavú výstavu súčasného maliarstva, módnu prehliadku atď. Sú to formy práce ešte nedostatočne doteraz rozvinuté. Tak usnesenia ako aj účastníci II. Sjazdu ZMW vzývajú celú organizáciu k smelšiemu zapojeniu do života týchto atrakčných foriem práce. Tým viac, že tieto budú súčasne organizované v rámci sväzových súborov družstevnej prípravy a finančované „Samopomocou Chlopskou“.

Jednou z veľmi zaujímavých foriem práce sú Dopisovateľské kluby mládeže, ktorých členmi sú básnici a spisovatelia — začiatčníci z dedin a malých mestečiek. Práce v kluboch zúčastňuje sa viac ako 700 mladých tvorcov, skúšajúcich svoje sily.

Významnou úlohou výchovnej práce je osvetovo-politickej práca. Stále viac miestnych skupín zoznamuje svojich členov so spoločensko-politickej naukou, dovoľujúcou pochopit procesy, ktoré majú miesto v Poľsku a vo svete. Množstvo rôznorodých kurzov neustále stúpa a účastníci školenia po oboznamení sa s chodom takých inštitúcií ako rolnicke krúžky, družstva, národné výbory môžu si vytvárať správny poomer k týmto zložkám. Pokračovanie v rôznych formách osvetovo-politickej práce zapričinuje nielen zvýšenie uvedomenia členov Sväzu, ale tiež priažnivo vplyva na upevnenie úlohy Sväzu a miestnych skupín na dedine.

Preto aj usnesenia II. Sjazdu zaväzujú všetky stupne organizácií k neustálej starostlivosťi o prehľbenie obsahu ako aj rozvoj foriem práce v tomto obore.

Avšak nie všade formy práce zdôraznené II. Sjazdom ZMW rozvíjajú úspešne. Je ešte veľa takých miestnych skupín v ktorých najčastejšie pracuje predseda alebo ešte niekto s vedením. Väčšina — ako píše mladá učiteľka z okresu Sochaczew — prichádza na hotové. Stáva sa aj tak, že mládež prichádzajúca na schôdze „má v hlave“, neslušne sa chová, asú by ich bolo treba vyučiť z organizácie za nadmerne pitie alkoholu — píše Ustrednému výboru ZMW predsedníčka miestnej skupiny z okresu Przemyśl. Tam má svoj pôvod stále častejšie domáhanie sa mládeže likvidovania hostincov, zavedenia zákazu pitia vodky ako aj usporiadania zábav s alkoholom.

Významnú úlohu pre fizický rozvoj mládeže majú pred sebou rôzne odvetvia športu. Dedinské športové organizácie LZS, ktorých je viac ako 10 tisíc a počet ich členov pohybuje sa okolo 400 tisíc, v tom 60 tisíc dievčat. Na každých majstrovstvách Poľska členovia LZS získavajú popredné miesta. Mena dedinských športovcov ako Paliński, Fornalczyk a Pruski poznajú špor-

toví fanúškovia v celom Poľsku. Je treba pôznamenať, že v mnohých prípadoch dospelí znemožňovali rozvoj športu na dedinách hovoriac: šport na dedine?... a práca v poli? a dobytok, a kto bude pásť kravy, kto bude chodiť okolo koní? Hrisko budovať? Škoda pôdy. S takými a podobnými názormi ešte aj dnes môžeme sa stretnúť na niektorých dedinách.

Dnes v radoch ZMW je už asi 40% dievčat. Organizácia súťaží o najkrajšiu zahrádku kvetinovú alebo zeleninovú, ktorých sa každoročne zúčastňuje asi 32 tisíc dievčat, kurzy hospodárstva, strihu a šitia, pečenia a pod., ktorých sa zúčastnilo doteraz viac ako 130 tisíc dievčat a žien. Najväčší úspech majú vždy kurzy racionálnej výživy, zvýšenia estetickosti hospodárstva a bytu atď. Ženy aktívne sa zúčastňujú organizovania detských klubov, babkových divadiel, súťaží hlasného čítania, výuky pesničiek, pohádkových večierok, súťaží kreslenej ilustrácie a veľa, veľa iných foriem. Typický ženský oborom záujmov je tiež chov hydin.

Dalšia aktivizácia žien a dievčat okolo vyššie uvedených foriem a úloh je programovou úlohou každej miestnej skupiny ZMW. Bez dievčat a žien, ktoré tvoria polovicu dedinskéj spoločnosti, je nemožné vyriešenie žiadného spoločenského problému na dedine.

Organizácia ZMW v novotarskom okrese tak ako celý Sväz pristupuje k riešeniu problémov vyplývajúcich s usnesením II. Sjazdu. Práca v novotarskom okrese je vymedzená istými špecifickými podmienkami, ako roztriedenie gázodostiev a ešte stále nedostatočný počet cest, nedostatočná vyvinutosť tohto rajónu, ktorá je pozostatkom sanačnej vlády a exploatačné hospodarenie v období hitlerovskej okupácie. Napriek týmto objektívnym fažkostiam, podľa informácií okresného výboru ZMW v Novom Targu, ZMW v novotarskom okrese organizovalo na Spiši 11 a na Orave 9 miestnych skupín ZMW. Takéto miestne skupiny ako v Niedzicy, Krempachach Lapsach Nižnych, Frydmane a Nowej Bialej dosiahli významné úspely pri rozvijaní roľníckej prípravy, pri organizovaní brigád ochrany rastlín, prevádzaní školenia a rôznych foriem kultúrno-osvetovej práce. Podobné úspely dosiahli miestne skupiny ZMW v Chyžnom a Piekieliku. V Chyžnom prevádzda svoju činnosť nedelnej univerzita, ktorých na území okresu je 5. Mládež zorganizoala a ochotne pracuje v rolnickom krúžku pri miestnej skupine ZMW v Piekieliku. Je však treba pôznamenať, že organizácia ZMW v okrese má tiež radu fažkostí. Nasvedčuje tomu fakt, že najmä v malých obciach je vystúpila v organizovaní miestnych skupín. Nie je miestna skupina dokonca v takej veľkej obci ako Zubryca. Vo svetle uznesení II. Sjazdu prejavuje sa generálny návrh smerujúci k likvidácii tzv. „bielych miest“. Z celkového počtu asi 10 tisíc mládeži v okrese 2.600 chlapcov a dievčat patrí k ZMW. Je nutné prehľbiť zároveň náplň práce ako aj rozšírenie rôznorodých foriem. Preto do práce v miestnych skupinách ZMW je treba zapojiť celú mládež, lebo len spoločným úsilím je možné realizovať uznesenia. II. Sjazdu. Miestne skupiny ZMW na tomto území sú zároveň krásnym príkladom internacionálistickej spolupráce mládeže poľskej a slovenskej na dedine. V priebehu spoločnej práce, pobavenia a učenia stvarňuje sa nové pokolenie hospodárov krásneho Podhala. Odhalenie všetkých tradícií tak poľských ako aj slovenských, rozvoj ľudového umenia, to je vďačné a šľachetné pole pôsobnosti mladého pokolenia.

VIETSKYM PARTIZÁNOM BOJUJÚCIM NA POL'SKEJ ZEMI

strelený za čiarou frontu — partizán bojujúci na poľskom území. Mnohí z nich, ako sa to zvyklo hovoriť žili ilegálne, mali falošné dôklady (Kennkarty, ausweisy atď.).

Nedaleko ul. Mickiewicza, na ul. Narodowej stala školská budova, v období okupácie obsadená vojenskými nemeckými jednotkami. Vojaci v lete r. 1943 v škole boli umiestení bývalí sovietski zajatci obliečení do felgraau uniformou, avšak bez žiadnych dištinkcií a opaskov. Prechádzali karanténu a úmyslom hitlerovcov bolo pripraviť ich k odoslaní na talianskú frontu do boja proti spojeneckým vojskám. Často sme ich stretávali na ulici, viedli sme s nimi bežné rozhovory. Avšak mnohí z nich pri stretnutiach s mestnými obyvateľmi pokúšali sa nadviazať styky s organizáciou, aby vo vhodnom okamžiku zbehnúť k partizánom.

V jeseni niektorí z nich nadviazali spojenie s mojim otcom, často prichádzali k nám do bytu. Rehom rozhovorov boli informovaní o celkovej politike a vojenskej situácii a zase oni dodávali isté údaje, ktoré zaujímali organizáciu zložku PPR. Spomínam si niektoré mená a priezvis-

ska. Medzi nimi bol vysoký, uraštený Akim Darovski, učiteľ z Uraju, bol Pietia-vysoký, jasný blondýn do vypuknutia vojny pracoval v charkovskej tovární parných strojov, bol námorník z Kaspičkého mora, ktorého meno buhužiaľ si nepamätám, bol Timofej z Moskvy a mladý 18-ročný Ukrainec Nikolaj chytený Nemcami na práce do Nemecka. Ostatne, asi 10 priezvisk a mien, nepamäť. Všetci prosili, aby im umožníť v patričnom momente útek k partizánom. Nakoncú príliš časte styky začali vzbudzovať pozornosť susedov. Bolo rozhodnuté pripraviť plán a dohovoríť podrobnosť. Bolo dohodnuté, že vo vhodnom okamžiku prídu k nám s celou výzbrojom a zbraňami. Termín ich úteku bol však urýchlený následkom rozhodnutia Nemcov ihneď vycestovať na západný front. Istý deň neocakávaný v noci, dávno po tzv. poliacnej hodine, počuli sme silné klopanie na dvore bytu. Vyvolať to medzi nami isté znepojenie. V tóto hodinu len Nemci mohli klopať. Pre istotu otvorili sme okno, aby po prípade môči pod pláštikom tmy zachrániť sa útekom. Keď klopanie nepréstávalo, brat po otvorení ku-

chynských dverí cez okno v oveľa vedúcich zo siene na dvor uviedol v tme postavy ľudu v uniformách. Naše obavy potvrdilo chrasenie zbraní. Na otázkou otca, ktorý šepotom spýtal sa brata otvárajúceho dvere „kto to je?“ ten odpovedal „oteč to sú Nemci“. Utiekal bolo neskoro, nakoncú Nemci v týchto podmienkach obýavajne obkolesovali dom. Na šťastie ukázalo sa, že neboli to Nemci, lebo z hlasov, ktoré sme počuli rozlišovali sme ruské slová a zvraty. Boli to naši ruskí súdruhovia, ktorí nakoncú Nemci rozhodli sa na druhý deň odoslať ich do Talianska — urýchliť útek. Cítiať naše obavy začali volať: „Eto my málčíky, atkrije dveri požalujsta!“ Spolu ich bolo 6 alebo 7. Z tých, ktorých sme poznali neboli medzi nimi Pietia z Charkova a ešte jeden od Smolenska. Avšak miesto nich prišli skryšu a zakryli ju zvrchu do-

skami a slamou. Súdruhovia tunu sedeli celý deň, len v noci vychádzali aby sa natiahnúť a nadýchať čerstvým vzduchom. Bolo nutné zadovážiť sovietskym súdruhom civilné obleky. Podarilo sa nám tento problém vyriešiť svojpomocou a pomocou pruszkowských súdruhov. Mali sme tiež ľahkosť so zásobovaním ich potravinami lebo denné styky mohli by upozorňovať susedov. Preto násli sme jedlo vo vedečích do odhalieb sýpy najčastejšie v noci. Taktiež to trvalo asi dva týždne až od „Karola“ (K. Grabiski) a „Ole“ (H. Kozłowskij) môj brat Juraj — pseudonymy „Kindzior-Bimbrarz“ priniesol rozhodnutie ako aj plán dopravenia ich na miesto určenia.

Medzitým nemeckí žandári behom dvoch dní hľadali zbehov, robili prehliadky v celej rade domov na ulici Mickiewicza. Avšak neprisko im do hlavy pozrieť sa do stojucej na úboči sýpy. V prípade ak by k tomu došlo, veľa by ich to stalo, nakoncú sovietski súdruhovia boli ozbrojeni a boli pri pravení bezohľadne bojovat.

Na začiatku boli usmernení k jednotkám AL „Kuby“ bojujúcim na tomto území. Za týmto

účelom otec nadviazal spojenie so zástupcom veliteľa „Grubym“, ktorý ich osobne prevzal. Týmto spôsobom opäť započali s nepriateľom boj, ktorý na nejakú dobu prerušil im pobyt v nemeckom zájazde. Neskôr bojovali v jednotkách v kampinovských lesoch. O ďalších ich osudech nevieme. Podľa zpráv, ktoré máme, žiadali z nich nedožiť oslobodenia, tátó jednotka po mnohých bojoch bola obklúčená Nemcami a vyhubená. Zahynuli smrťou bezmenných partizanských hrdinov bojujúc bok po boku s poľskými partizánmi.

Nech je táto krátka spomienka venovaná bezmenným sovietskym partizánom, pri príležitosti XX. výročia Poľskej robotníckej strany, skromným holdom venovaným tým všetkým, ktorí zahynuli v spoločnom boji na poľskom území. Ich boj a smrť spečatili bravrost sovietskych a poľských vojakov.

JAN KĘDZIERSKI

*) „Ludzie, fakty, refleksje“ Wyd. MON 1961 r. str. 227

Nahý hnédý človek s malým košičkom zaveseným na krku, ozbrojený nevelkým dlátkom rýchle mizne pod hladinou mora, za ním druhý, tretí, desiaty, stý. Po krátkej chvíli temné hlavy postupne sa vynárajú z vody. V škraňach nepríjemný tlak, ústa rýchle a prúdko lapajú po vzduchu, aby boliacim plúcam dodať vytúžený kyslík. Košiček na krku vyplnený ustricami a srdce neuštálou nádejou. Košiček je už prázdný, ešte niekoľko hlbokých vydychov a mávrat na dno mora a tak do nekonečna, osem hodín denne behom štyroch mesiacov v roku. A všetko preto, aby medzi štyroma tisícami ustríc nervózne otvára-

hnedého potápača, s každou sú spojené nádeje a vidiny zvodného šťastia. Každá z nich prináša bohatstvo a majetok kupcom a obchodníkom pera a rozčarovanie ich lovcom.

A tak to trvá po tisíce rokov. S pokladmi perál spojené sú najčudnejšie história, v ktorých je dostatoč bojov, útokov a predovšetkým podvodov. Po tisíce rokov perly získavalia krásu a lásku žien. A zatiaľ všetko sa začína od nevelkej škrupiny ustrice. Stačí, že do mušli tohto mäkkýša dostane sa nejaké cudzie teleso, napr. zrniečko piesku, aby na jej vnútornnej stene začala sa tvoriť perla. Je to prosté výlučenina

POKLADY Z DNA OCEÁNOV

v podobe drobných vápenitých kryštálkov, do ktorých ustrica zahaluje dráždiace ju zrniečko piesku. Tento proces môže trvať celé roky počiaľ v mušli vytvorí sa perla. Jej tvár môže byť rôzny, nie vždy okrúhly. Práve tieto vápenité kryštálky spôsobujú, že perla odráža svetlo meniacia sa dúhovými farbami. Avšak vlyvom vzduchu a vlnkou tenké vrstvičky vápeniny vetrájú a travia lesk — perla umiera, stáva sa neprehliadnou výpeninovou guľočkou. Avšak skôr ako to nastane, láka oči krásnym leskom a odtienkami bariiev — zlatými, modrými a ružovými. Keď ešte k tomu je ideálne okrúhla, bude veľa stáť kupujúceho.

Perlonošné ustrice vyskytujú sa najmä pri pobreží Indického oceánu, svetoznáme sú lovy perál na ostrove Bahrein v Perzskom zálive. Každoročne koncom mája opúšta tento ostrov flotilla niekoľko sto malých lodí z 20 lovcami perál na palube každého z nich. Vtedy začína sa pre nich štormesné obdobie namáhavé, nebezpečnej práce pod vodom. Keď plýnú na more berú so sebou batožinu najkrajších ilúzií a predstavy bohatstva po vydarenom love. Vraciaju sa tak isto chudobní ako vyplávali, z roka na rok viac nemocní a unavení. Perla prináša bohatstvo len obchodníkom.

Podmienky lovu sú stále nezmenené. Veľa rokov nahí potápači spúšťajú sa na dno mora pri šnúre zafázenej kameňmi. Nos im chráni len primitívne kliešte. Sem ešte neprisko moderné potápačské umenie, nepoužíva sa výstroj moderného potápača. Zamestnávateľia sa obávajú, že dobre vystrojení lovci prirýchlo a príliš dôkladne očistili by dno mora z perlonošných ustríc. Prirýchlo by sa vyčerpali poklady tajomných hlbín. Z mora perly putujú do mestečka Manama v Saudskej Arabii, do starodávnych škatuľ obchodníkov, ktorí ich neskôr predávajú bohatým turistom.

Zatiaľ o niečo ďalej na východe vyrastol mohutný perlový priemysel a vyhľásil za svojho kráľa neznámeho predtým nikomu Japonca Kokoci Mikimoto. Tento mal nápad, aby do mušle umelo zavádzal draždiace ju teleso. Mnoholeté pokusy dali konečne očakávaný výsledok. Kokoci Mikimoto vyrobil prvú umelú perlu. Bolo to v posledných rokoch XIX. storočia. Odvtedy, japonský perlový priemysel neobyvkle sa rozrástol a hoci Mikimoto zomrel r. 1954 — zaplavoruje dnes svet svojimi umelými perlami. Bolo by však treba osvetlovať ich Röntgenovými lúčmi, aby objavili v ich vnútri umele zavedené teleso.

Napriek tomu obchodník predávajúci prirodzené perly, nezabudne pri každej transakcii poznamenať: „Umelé vypestované japonské perly nikdy sa nevyrovnanú loveným perlám. Japonské perly, krásna paní, nikdy nebudú skutočným doplnkom pre vašu neobvyklú krásu.“

J. N.

ných po celodennej love najšť v mušli jednu perlu. Celá námaha preto, aby neskôr v bohatom zlatníckom obchode nejaký pán kúpil svojej vyvolenej šnúri alebo aspoň jednu perlu pre ktoror neznámy potápač musel sa ponoriť 800 krá na dno mora, aby mať istotu, že medzi vylovenými ustricami nájdzie jednu perlu. 4 tisíce ustríc, 800 ponorov potápača na dno — pre jednu jedinú perlu. Taky je priemer výskytu perál v škrupinách ustríc. A predsa za každým ponorom stále viac bolia plúca potápačov, stále častejší je nedostatoč vzduchu, po každý krát v morských hlbinách čiha nebezpečie a stáva sa, že opáválivec ponarajúci sa v honbe za jedinou veľkou perlou, ktorá má mu priniesť bohatstvo, nevrati sa viac nad morskú hladinu. Skoro všetci v mädom veku zomierajú na tuberkulózu.

Každá perla v náhrdelníku krásnej paní skrýva v sebe drámu nejakého ďalekého neznámeho,

TAJOMSTVO TUNGUSKÉHO METEORITU

Už sme písali o hypotézach okolo tunguzského meteoritu. Vraciame sa k tejto téme preto, lebo nedávno sa vrátila sovietska expedícia, ktorá dala do týchto hypotéz jasnejši pohľad.

Dominenky vedcov o príčine výbuchu tunguzského meteoritu sa rozchádzali. Nebola dokonca zavrhnutá ani hypotéza o umele zestrojenom telese, ktoré z neznámych príčin spadlo na našu Zem a výbuchlo. Odialto už bol len krôžik k dohadom, že snáď Martania alebo Venušania sa pokúsili pristáť na Zemi. Rozbehla sa fantázia ľudi na celom svete, a pre vedcov vznikol nový vedecký problém.

Pričina katastrofy zostala zahalená do hlbokého tajomstva. Ak by sa bol našiel kráter, alebo úlomky „nebeských“ kameňov, nebolo by záhadu. Nijaká z dosiaľ vyslaných expedícii nenašla stopy meteoritu. Tajomná guľa nezanechala po sebe nič, iba stopy požiaru.

Meteorit, atómový výbuch, alebo kozmická lod?

Pred niekoľkými rokmi expedícia vyslaná z Tomска, zistila, na mieste pohromy o dvakrát zvýšenú rádioaktivitu ako na ostatnom okolí. Vedúci výpravy dr. Plechanov uvažoval o tom, či výbuch nie je typu nukleárneho. Takto by vznikli tri hypotézy: bud' je rádioaktivný meteorit, meteorit z dosiaľ neznámej hmoty, alebo, a to bola dominenka najodvážnejšia, ide o kozmickú lod... Čo teda?

O dva roky neskôr iná expedícia, vedená A. Zolotovom po ďalších výskumoch nezavrhla, ale spresnila dominenky tomanskej expedície. Výsledky dajú sa zhŕnúť do týchto faktov: 1. Výbuch nastal v 5 km výške nad Zemou. 2. Sila explózie dala porovnať výbuchu 10 miliónov ton trinitrotoluenu (tj. 10-krát silnejší ako atómový výbuch v Hirošime). 3. Explózia bola spôsobená vnútornou príčinou telesa. 4. Dala by sa porovnať nukleárnemu výbuchu (celková energia — energia svetelná). Také boli posledné uzávery. Nový zvrat nastal po návrate poslednej vyslanej expedície.

ROK 1961 UJASŇUJE ZÁHADU

V minulom roku Akadémia vied SSSR poverila sovietskeho badateľa Kirila Floranského vedením 80-členné skupiny vyslanej na prieskum miesta výbuchu a prípadných nálesov stôp po meteorite. Po štyroch mesiacoch pátrania vyhotovili presné plány rozsahu katastrofy. Získali množstvo rastlinných vzoriek, ktoré nesú stopy po výbuchu. Podľa stupňa spáleniny možno určiť vzdialenosť v ktorej sa objekt nachádzal od centra explózie. Deštruktívne stopy spôsobené tlakom skutočne dokazujú, že výbuch nastal vo veľkej výške. Pravda, pri rozsahu sily tlaku je nutné brať do úvahy celkový stav tajgy v tom čase. Porast bol suchý, mnohé stromy prehrňte, čo vo veľkej miere skreslilo následky výbuchu. Tieto zistené skutočnosti odhalili chyby, ktorých sa dopustili predchádzajúce expedície. Z toho vyplýva, že stupeň žiarenia neboli taký mohutný, ako si to pôvodne myslie Zolotov. Kým predošle pozorovania sústredili sa k epicentru výbuchu, Floranského expedícia preskúmala rozsiahlejšiu časť územia a to 6000 km². Objavila množstvo kozmických častic, roztrúsených podľa pravidelného obrazca. Tak sa napríklad našlo 80 km od epicentra o strokrát viac meteorických zvýškov.

Pôvod a rozloženie, ako aj skúmanie kozmického prachu viedlo Floranského k názoru, že nejde o kométu, ktorého hľava tvorilo množstvo vybuchujúcich častic. Objavenie kozmických fragmentov je dôkazom, že výbuch nemohol by nukleárneho typu. Keby to bol meteorit zložený z asteroidných častic, točiaci sa okolo Slnka na spôsob planét, boli by sa našli kompaktné alebo metalické bloky. Nová hypotéza o kométe je preto najvieryhodnejšia. Takto by sa vysvetlila aj veľká rýchlosť pochu.

STRHNUTÝ ZÁVOJ

Dnes pokračujú v laboratóriach fyzikálno-chemické rozbory kozmických častic. Vypočítavajú tu pravdepodobné dráhy komety. Co skoro bude možné rekonštruovať, aká bola jej cesta cez milióny kilometrov, kym nespustošila časť sibirskej tajgy.

Objasnením pôvodu výbuchu — stretnutie komety so Zemou, Floranskij potvrdil teóriu, ktorú predtým vyslovili vedci Vernadskij a Ostapovič, Angličan Wipple a Fessenkov. Vernadskij zastával názor, že išlo o husté mračno kozmického prachu (charakteristické pre zloženie komety). Jeho stúpanie do hustých vrstiev atmosféry vyvolal úkaz „bielych nocí“, konštatovaný v celej Európe.

Na základe nových vedeckých podkladov spracúvajú sovietski vedci poslednú zprávu, ktorá definitívne strhne závoj tunguskej záhady.

SLIEĽSKÉ KATOWICE

Horné Sliezsko — krajina čiernych diamantov, hutí, koksárni a veľkých chemic-
kých závodov, nad ktorou sa týči les nespočetných komínov, zacláňajúc slnko clo-
nou dýmu a prachu. V noci do červena rozpálené martenovské pece osvetlujú nebo
žiarou a kaskádou iskier z plynúcej rozpálenej rudy.

Katwické vojvodstvo má celú radu prírodných bohatstiev, pričom niektoré z nich sú bohatstami o celoštátom význame: kamenné a hnedé uhlie, železné rudy, rudy cíny o olova, soľ a síra.

Najhodnotnejšie ložiská kamenného uhlia rozkladajú sa v strednej a juhovýchodnej časti vojvodstvá. V severovýchodnej časti hornosliezskej pány nachádzajú sa ložiská obsahujúce cinové a olovené rudy. Železná ruda nachádza sa v severovýchodnej oblasti vojvodstvá, pomenovanej Częstochowskym rudným revírom.

Katowické vojvodstvo rozkláda sa na povrchu 9.515 km², zahrnuje sliezskú vysokinu, západnú časť krakowsko-čestochowskej vysočiny a Sliezské Beskydy. Toto územie obýva 3.252 tisíc obyvateľov.

Hlavným strediskom sliezskejho priemyslu a celého poľského uholného priemyslu, ústredím vedeckého a kultúrneho života na Slezsku, sídlom krajských úradov a najväčším mestom horného Slezska sú Katowice. V starých kronikách prvý záznam o tomto meste nachádzame už r. 1598. Plocha Katowic majúca mestské práva od r. 1865 vynáša asi 100 km^2 a je obývaná viac ako 269 tisíc osobami.

Katowice — mesto veľkého priemyslu, majú vo svojich dejinách skvelé tradície bojov za národné a spoločenské oslobodenie. Napriek niekoľko storočí trvajúcej porobe a germanizačnej politike, obyvatelia Sliezska sa nedali ponemčiť a neustále bojovali o polskosť tejto zeme.

Ked na základe Versaillskej zmlúvy o prevedení plebiscitu Nemci chceli terorom zastrašiť polských obyvateľov Sliezska, odpovedou bolo prvé sliezske povstanie r. 1919. Ostré a brutálne prenasledovanie polského ľudu Nemcami, pod patronátom komisie spojencov v období plebiscitových bojov, spôsobilo vypuknutie II. sliezskeho povstania r. 1920. Po plebiscite — ponechaný sanačnou vládou sám sebe — ľud sliezska r. 1921 tretí krát zdvihol zbraň bojujúc za svoje práva. Ovladnutie povstalcami priemyselnej oblasti, pričinilo sa k priznaní Poľsku Ligou Národov 1/3 plebiscitového územia s Katowicami a Mysłowicami.

Ešte raz siahlo fašistické Nemecko po Slezsku vtrhujúc do Poľska r. 1939. Oslobodenie Slezska r. 1945 Sovietskou armádou a Poľskou armádou, predchádzalo ozbrojené povstanie vymerané proti okupantom poľskými vlastencami pod vedením Poľskej robotníckej strany. Oslobodenie Slezska prinieslo odstránenie krivd minulých storočí.

Nastalo slučenie mielen Horného Sliezska ale celé Sliezsko, Horné, Opolské a Dolné spojili sa v jeden politický a hospodársky celok s otatnými poľskými zemiami.

Robotníci zapezpečovali okupantami opustené továrne, huty a bane. Mnohé bane a huty zachránili sa vďaka bdelosti a odvahе závodných výborov, ktoré sabotovali vývoz strojov okupantmi a často so zbraňou v ruke chránili baňu alebo huť po prípade útoku, čo poslednej chvíľe pred vyhodením do vzduchu.

Vytvárané z iniciatívy Polskej robotnickej strany závodné výbory boli organizátormi započiatia práce v hufach a baňach v prvých dňoch po oslobodení. Vytvárali bezpečnostné jednotky a vyzývali robotníkov do práce. Započínali upratovanie podnikov ako aj zaobstarávali zariadenia, náradie, surcoviny a ine materiály nutné k započati výroby. Starostlivosťou výborov bániči hutníci a ostatní robotníci a zamestnanci boli zásobovaní potravinami a bolo im poskytované lekárské ošetroenie a tiež pacienti z prvých týždňoch a mesiacoch po oslobodení.

Hornosliezske veľké mesta vznikali väčšinou v XIX. storočí, keď súčasne s rozvojom baníctva osady vyzudované popri baňach a hufach spájali sa do mestských celkov. Sliezske mesta ležiace jedno popri druhom, tiahnú sa celé kilometre, spojené hustou sieťou vlakov, ako aj autobusmi a električkami, ktoré každodenne prevážajú desaťtisice ľudí do práce a do škôl. Popri mestách tiahnú sa moderné dopravné tepny a vedľa nich obytné domy a priemyselné podniky, tak, že velmi často je možno rozlísiť, kedy sa končí jedno mesto a začína druhé.

Roky trvajúcu intenzívnu rozbudovu týchto miest charakterizujú dobre plánované široké ulice, veľké námestia, parky a moderné obytné činžák'y. Veľká starostlivosť je venovaná parkom a kvetinovým hriadiakám. Zvlášť v sliezskej podmienkach každý kúsok zeme určený na park, každý kríčok zelene má obrovský význam.

Pýchou Sliezská je obrovský park, najväčší v Poľsku rozkladajúci sa medzi Katowicami a Chorzowom. Na území parku nachádza sa: moderný športový štadión - vybudovaný podľa vzoru varšavského štadiónu „Desaťročia“ — jediná v Poľsku hvezdáreň ako aj malebne položené „Veselé mestečko“ plné atrakcií, ktoré radnavaštevujú dospelí a deti.

Dnešné Katowice sú mestom úplne európskym. Život na uliciach nekončí s súmrakom, avšak mesto sa mení. Je jasno osvetlené, žiarí do noci nespočetným výkladmi a menivými kúzelne farebnimi neonami.

Pred vojnou nebolo v Katowicach ani jednej vysokej školy. Súčasne je jedným z vysokoškolských stredisiek, sústredzujúcich 5 vysokých škôl a desiatky stredných. Vznikli nové obytné sídliská so škôlkami, jaslam, školami, kinami, kaviarnami a celou radou iných komunálnych a spoločenských podnikov. Boli prestavané a znova vybudované dopravné tepny. Vzniklo jedno z najmodernejších televíznych stredisiek.

V Katowiciach v strede mesta budujú najväčší v Poľsku obchodný dom, moderný hotel a mohutnú estradnú miestnosť.

Veľký podiel v rozostavbe Katowic majú baníci a početné podniky, ktoré časom závodných fondov venujú na skrášlenie svojho mesta. Nemalý podiel má tiež Národný výbor, ktorý venuje neustálu starostlivosť stálemu rozvoju Katowic, je hľadaným iniciátorom a koordinátorm všetkých plánov spojených s rozvojom mest. Plány budúcich Katowic sú veľmi ctižiadostivé a predvídajú pripojenie k mestovým pozemkov na ktorých vzniknú moderné obytné štvrte — nové mestá.

Neodlučiteľnou súčasťou sliezskej krajinky popri kominoch a banských vežiach sú haldy banských odpadov a ešte početnejšie prepadliska pripomínajúce kráter pieskového polia pripomínajúce púšť — územie vyexploatovaného baňami piesku rôzne iné terény zničené priemyslom, rozkladajúce sa na povrchu tisícov hektarov. Tato vývolávajúca smútok krajinka je výsledkom bezplanovaného rozvoja priemyslu v medzivojnovom období.

Výsledkom znamého javu samozápalu mŕtvé haldy vybuchujú ohňom, dým a plnym, horiac niekedy celé roky. Dým nesený vetrom rozchádza sa v prameňiach a niekoľkých kilometrov pokrývajúc sliezské obytné sídliská vrstvou špinavého prachu.

Horiacim haldám, hlavnej príčine znečistenia vzduchu, ktoré nedovoľuje obyvateľom otvárať okna ani v najhorúcejších dňoch, bol vypovedaný rozhodný b. Skoro všetky závodné hasičské družiny zapojili sa do boja, usmerňujúc celú sústavu pump na horiacie haldy odpadov. Mesiac trvajúca akcia priniesla znásobené úspechy, väčšina hálid bola uhnásená. Postupne príšera šedivného prachu prestala, obyvateľov Sileszka najmä preto, že súčasno bolo započaté umiestňovanie dymiacich kominôv hút a tovární zvlaštných chráničov.

Aby likvidovať s konečnou platnosťou haldy, ktoré pri neustálom vzraste výroby museli konečne vrhnúť do miest, prevádzka svoju činnosť odborný poľsko-maďarský podnik „Haldex“, ktorého úlohou je explóvacia ešte nevyhorených háld. Tieto haldy obsahujú veľké množstvo uhlia nachádzajúceho sa v prerastených skalách. Niekoľko množstva uhlia tvorí až 30% haldy. Úlohou podniku je vyťaženie týchto uhlia.

Tento podnik, ktorý prevádzka svoju činnosť od minulého roku, zvladal uz k plikovanú výrobnú technológiu — behom prvého roku pôsobnosti „Haldex“ vyz z hald asi 14 tisíc ton uhlia. Plány rozvoja podniku predvídajú zvýšenie výroby na 37 tisíc ton. Roku 1965 „Haldex“ má vyfažiť z hald asi 250 tisíc ton uhlia súčasne neustálom vzráste výroby až do asi pol milióna ton ročne.

Zbavené uhlia pozostatky hálid po rozdrtení sú používané spolu s pieskom k plňovaní vyexploataovaných banských chodieb v baňach, ako aj bude sa použiť v tehelňach. Týmto spôsobom realizovaný plán úplnej likvidácie hálid bude ročne prinášať miliónové zisky.

Oveľa fažším a drahším problémom je rekultivácia krajinky na miestach kde sa odvádzajú piesok. Ustálenie spôsobu výmeny piesčitých dún na lesy, v ktorých v súčasnosti opäť budú hríby, čučoriedky a lesná zverina, vyžadovalo dlhé roky výskumov a experimentov. Súčasne pracujú tupa zvláštne melioračné stroje a kopaniny, ktoré vyorávajú priekopy, do ktorých je zvážaná urodná pôda, na ktorej sa najprv vlnčí bôb a potom kaspickú vrbu, červený smrek, topole a čierne bory.

Základným problémom — spojeným zároveň s faktom jostovania obrovskej koncentrácie priemyselných podnikov ako aj v tom, že Katowické vojvodstvo

centrácie priemyselných podnikov ako aj vodných elektrárn na rozhraní delby vód — Odra — Visla, je nedostatok vody. V období posledných niekoľkých rokov bola na území vojvodstva realizovaná celá rada dôležitých investícii. Základnou investíciou je sputnanie vody v Kozłowej Górze, Miętusia, Szałasach, Strumieniu, Łazach a Mączkach a predovšetkým výstavba mohutnej vodnej nádrže na Visle v Goczałkowiciach.

Arktická moře byla od nejdávnějších let dějištěm otřesných příběhů a tragedií tonoucích lodí. Osobní lodní doprava na těchto mořích je neustále ohrožována obrovskými plujícími ledovými krami, umášenými mořskými proudy. Některé z ledových hor, plujících po arktických mořích, značně vyčnívají nad hladinu oceánu a jsou zdaleka viditelné. Jiné, a jsou to ty nejnebezpečnější, plují ponořeny ve vodě do hloubky několika set metrů a pouze nepatrně vyčnívají z vody. Málkovy se stávají, aby posádka plující lodi, a zvláště v noci, takovou kruhu zpozorovala. Tyto ledovce přinášejí zkázu téměř všem lodím, s nimiž se na své pouti setkaly.

Na nevelkém úseku Severního ledového oceánu, na jih od mysu Cap Faravelle, odehrála se dne 30. ledna 1959 ještě jedna lodní katastrofa, čtvrtá v posledních 80 letech. Poslední...?

Hlášení radiotelegrafisty z rybářské lodi: V pátek, bylo to už po setmění, zachytily jsme rádiový signál z lodi „Hans Hedtoft“, který zněl: „V 17 hodin 45 minut jsme se srazili s obrovským ledovcem. Naše poloha — 59,9 severní, 43,0 západní zeměpisné šířky.“ Zjistili jsme, že jsme vzdáleni o 30 mořských mil. Okamžitě jsme změnili kurs a „plnou parou“ jsme pluli na pomoc. V 18,42 jsme obdrželi druhou zprávu, která zněla: „Voda vniká do strojovny a neustále stoupá. Prosíme o pomoc.“ Několik hodin jsme udržovali rádiové spojení s „HH“ a musíme říci, že radiotelegrafista ani jednou neprozradil své rozčilení nebo strach. A volal z nouzového aparátu. V té době bylo podpalubí už zatopeno vodou. Lodě měla pravděpodobně poškozené osvětlovací zařízení. V 19, 22 hod. „HH“ podal další zprávu: „95 osob, cestující a členové posádky, jsou ještě

HANS HEDTOFT

Dánská loď „Hans Hedtoft“ vyplula na zpáteční cestu do Kodaně z Julinehaabu ze západního pobřeží Grónska. Na palubě lodi se nacházelo 55 cestujících, z toho 19 žen, 6 dětí a čtyřicítčlenná posádka. Loď nikdy nedoplula k cíli své plavby. Ačkoliv v této katastrofě bylo méně obětí než ve známé tragedii lodi „Titanic“, mohou být srovnávány, poněvadž zkáza obou lodí byla zaviněna střázkou s ledovcem a to při první plavbě.

Lodě, brázdící tuto hladinu, musí být neustále připraveny na nejrůznější překvapení. Obvykle jsou vybaveny nejlepším navigačním zařízením a jejich trupy jsou speciálně obrněny. Lodní šrouby a kormidla jsou zajištěna vhodnými ploutvemi a vybavena protiledovými noži. Tak byla vybavena také loď „Hans Hedtoft“.

Tato moderní loď, která byla postavena pro plavbu na severních mořích, byla 38 m dlouhá. Byla chloubou Dánska. Všeobecně uvažováno, že „Hans Hedtoft“, nejmohutnější a nejbezpečnější dánské plavidlo, bude překonávat všechna nebezpečí plavby. Jednotlivé lodní prostory byly izolovány mohutnými stěnami, které měly chránit lodě před utonutím. Kromě toho byla loď vybavena nejmodernějším navigačním a radiotelegrafickým zařízením a také radarem.

Dne 7. ledna 1959 téměř okamžitě po spuštění na vodu, vyplula do Grónska a odtud po naložení cestujících a naložení zboží se vydala na zpáteční cestu.

Severná navigace je obtížná a vyžaduje značnou zkušenosť a neustávající bdělost celé posádky. Kapitánem lodi „Hans Hedtoft“ byl paděsáti letý P.L. Rasmussen z Grónska, který už měl 20 let praxe na arktických oceánech a byl oceňován jako zkušený velitel.

Kapitán Rasmussen znal velmi dobře moře, obklopující Grónsko a plně si uvědomoval potíže spojené s touto plavbou, zvláště v zimním období. Netušil však, že také poplují ledové hory, které obvykle začínají svá putování mnohem později.

Nikdy se nedovídáme o podrobnostech zatonutí lodi „Hans Hedtoft“. Svět byl poinformován pouze několika radiotelegrafickými signály, které byly vyslány z tonoucí lodi, ale nepodávaly nic o příčině srážky.

V pátek, dne 30. ledna, bouří a sněhovou vánici nesly se signální SOS. To lodi „Hans Hedtoft“ po srážce s ledovcem volala o pomoc. V té chvíli se loď nacházela asi 30 mořských mil na jih od Cap Faravelle.

Volání bylo odebráno třemi rádiovými přijímačkami na pobřeží, jednou americkou stanicí v Grónsku a dvěma dánskými. Okamžitě přistoupeno k přípravě záchranné akce. Na místo tragedie pluly: americká vojenská námořní jednotka „Teisten“, dánská obchodní loď „Umanak“ a kanadská loď „Campbell“. Signály SOS zachytily také jiné lodě. Druhý den ráno kroužila nad místem katastrofy letadla, avšak ani lodě, ani letadla nenalezla nejmenší stopu této tragedie.

Bezvýsledné hledání trvalo několik dní. Záchranná akce byla ztěžována silnou bouří a vánici. Hledání trosečníků bylo prováděno s nasazením životu záchranné čety. Neprůzivné povětrnostní podmínky — silný vítr, jehož rychlosť dosahovala 100 km/hod., mlha, vzbouřená hladina oceánu a plující ledovce — neustále hrozily novými oběťmi.

Nejblíž místa tragedie se nacházela západoněmecká rybářská loď „Johannes Krauss“, která také prvá zachytily volání o pomoc a určitou dobu udržovala rádiové spojení s tonoucí lodí. Tato loď také vyslala do éteru poslední SOS lodi „Hans Hedtoft“. Prvá připlula na místo tragedie, podané „HH“, avšak na mořské hladině nebylo už vůbec nic. Druhý den, v 3,25 hod. rybářská loď signalizovala: „Doposud jsme nic nenalezli. Pokračujeme v hledání trosečníků.“

na palubě. Voláme všechny blízké lodě na pomoc.“

V 21 hodin 30 minut jsme byli už velmi blízko a proto jsem požádal o vystřelení bílé rakety. „HH“ opověděl, že rakety jsou vystřelovány, ale my jsme nic neviděli, přestože jsme bedlivě pátrali ve tmě. Obrovské vlny a vánice omezovaly viditelnost. Po 10 minutách jsem odebral poslední volání o pomoc: „Potápíme se, potřebujeme okamžitou pomoc, poloha 59,9 sever, 43,0 západ“. Potom nastoupila chvíle ticha a dva dlouhé signály mohly znamenat vypálení baterie a nebo zatopení radiotelegrafické kabiny. Byla to pro mne nejhorská chvíle.“

Trosečníci byli hledáni celý týden, a ještě déle, dokonce i tehdy, když už bylo jisté, že se nikdo nezachránil. Vědělo se, že „HH“ měla moderní záchranné čluny a to v takovém počtu, že rozhodně postačovaly pro všechny osoby na palubě. Byla tu tedy možnost, že trosečníci jsou na moři v záchranných člunech. Čluny byly využívány ze zvláštního materiálu a byly vlastně nepotopitelné, i když se snad převrhly. Dále byl každý člun vybaven automatickou vysílačkou se skálou do 200 km. Proto tedy tvrdohlavě hledáno trosečníky s nasazením vlastního života Bohužel, dlouhodobá záchranná akce byla bezvýsledná.

Nemůžeme kritisovat činnost záchranných zařízení při silné mořské bouři, na vlnách, které dosahovaly až několika desítek metrů a v husté vánici. V těchto podmínkách každý záchranný člun, dokonce gumový a automatický, dává nešťastníkům pouze slabou naději na záchrannu.

Loď „Hans Hedtoft“ vzala své tajemství na dno oceánu. Nejmodernější vybavení bohužel nezachránilo ani lodě, ani jediného cestujícího nebo člena posádky. „HH“ která byla postavena speciálně pro plavbu na arktických mořích, zatonula bez stopy. V několika hodinách po srážce s plujícím ledovcem.

Není nám známo nic o tom, jaký byl osud cestujících a posádky, zda utonuli s lodí nebo se pokoušeli o záchrannu v záchranných člunech.

Zatomutí „HH“ vyvolalo v celém Dánsku bouři protestů v souvislosti s lodním spojením s Grónskem v zimním období. Vláda a také soukromí majitelé lodní dopravy udržují tuto dopravu celý rok, ačkoliv byli odborníci upozorněni na hrozící nebezpečí. Proto byla postavena nová loď „Hans Hedtoft“. Její konec už známe.

Kdo odpovídá za to, že v zimním období, prosinec — únor, když je moře okolo Grónska nejnebezpečnější, když téměř bez přestávky šílí bouře a neustále plují ledové hory a radar je prakticky k ničemu, je udržována tato nesmyslná lodní doprava? Tuto otázku dávala dánská veřejnost, když zádala o přerušení zimního spojení s Grónskem.

Tragedie „HH“ odhalila druhou stranu této záležitosti. Ukázalo se totiž, že v Grónsku nebylo ani jedno dánské letadlo, které by mohlo okamžitě v případě potřeby zasáhnout. Nejbližší letouny, americké a kanadské, byly vzdáleny asi 500 mil. Od prostulé tragedie lodi „Titanic“ pracuje na těchto mořích ve dne i v noci zvláštní radarová stanice, která zaznamenává pohyb ledovců a upozorňuje plující lodě. Bylo zjištěno, že lodě „HH“ plula mimo tohoto kontrolovaného pásu, poněvadž rozšíření kontrolovaného úseku se nevyplácelo. A grónské přístavy byly velmi slabě vybaveny záchranným zařízením. Loď plula v údolí obzvláště nebezpečném, za nepříznivých povětrnostních podmínek, plujících ledovců a slabého vybavení grónské záchranné námořní služby. A proto musilo zahynout 95 osob.

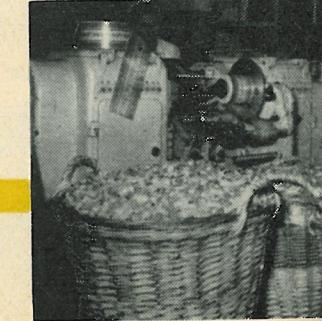
Ledovce, které plují s proudem, míří nejdříve na jih, dále okolo mysu Cap Faravelle, podél západního pobřeží Grónska na sever. Odtud s proudem Labradorským plují opět na jih, směrem k Nové Founlandii na linii mezinárodní plavební dopravy.

1-2 Z jedné strany dáva sa do stroja — automatu cukríky a z druhé vychádzajú efektne zabalené do papieríkov.

3-4. V fotografickom laboratóriu skúma sa čokoláda zvláštnymi prístrojmi a figi dokonca pod mikroskopom.

ČO PREZRÁDZA PÍSMO

Ak pozorujeme a porovnávame rukopisy viacerých ľudí, vidíme, že každý píše trochu ináč. V rukopisach sa prejavuje taká istá pestrosť, ako medzi ľudskými povahami. Už toto zistenie navodzuje myšlienku, že existuje istý súvis medzi povahou a písmom, že sa povahy, individualita človeka prejavuje v písme. Veda toto aj potvrzuje a vysvetluje.

Skúmaním a rozborom písma z psychologického hľadiska sa zaobera grafológia. Hoci z vedeckého hľadiska má grafológia ešte veľa medzí, je už pomerne dobre rozpracovaná, v praxi vyskúšaná a značne rozšírená. Na základe rozboru rukopisu sa často vypracovávajú aj psychologické posudky o vlastnostiach človeka.

Pri rozboji písma sa berú do úvahy najmä tieto znaky: tvar, postavenie a veľkosť písmen, rozdelenie písma v priestore, akou silou človek tlačí pri písaní, ako spája písmená, akým tempom píše atď.

O hodnote grafologických rozborov svedčia aj rôzne pokusy. Ten istý rukopis dali posúdiť viacero grafológom. Hoci sa posudky o danej osobe v jednotlivých vlastnostiach nezhodovali, celkovo vystihovali povahu, charakter osoby. Tiež sa ukázalo, že je možné podľa grafologického posudku dosť ľahko prieť na to, o koho zo známych ide.

Nejeden čitateľ by si iste želal, aby vedel posúdiť napr. povahu viac-menej neznámej osoby podľa rukopisu v liste, ktorý od nej dostal. Hodnotiť povahové vlastnosti podľa rukopisu nie je jednoduchá vec. Pri písme ten istý znak môže svedčiť o veľmi rozličných vlastnostiach. Význam niektorého znaku záleží na tom, s akými inými znakmi sa spolu vyskytuje.

*Poznime len, čo sa robi a živí,
est je dno tma, a nž chodia ho
dru. Na dne mži rote hadini*

Veľké a rýchle písmo môže vyjadrovať tieto vlastnosti: podnikavosť, sila vôle, optimizmus, vnútorná pohyblivosť, túžba po veľkých skutkoch, citová hlbka.

Klavoraný Šau Riaditel!

Veľké a pomalé písmo: pánovitosť, namyslenosť, samolubosť, marnomyseľnosť.

Nejpýr píši až!

*Všem akoraz výhodou. Kto īsorok kde bým výhodou kaj
poz písmom. Čo kde kde výhodou kaj romesin*

Malé prirodzené písmo: schopnosť pozorovať a sústrediť sa, kritické založenie, malá spoločenskosť, svedomitosť, ak sú tvary písma starostivo vypracované: pedantnosť, punktičkárstvo.

Drač!

*Drač... Všem za výhodu kaj výhodou kaj
poz písmom. Čo kde kde výhodou kaj romesin*

Malé a pomalé písmo: nesamostatnosť, bojazlivosť, nedostatok sebavedomia.

A handwritten signature in cursive script, appearing to read "M. Gaváč". Below it, the word "ACRITICE" is printed vertically.

Ak sú tvary písmen obohacované, pri rýchлом písme: výkus, obrazotvornosť, (pri porušovaní čitatelnosti): dôraz na vonkajšie zdanie a nie na vlastnú hodnotu veci, (pri pomalom písme): snaha vzbudíť dojem lacným efektom, predstieranie dôležitosti, mnohovravnosť.

*Družin / pre hľadajúci založili výhodu
na výhodol výhodou a výhodou zdroj.
dôrazu dôrazu výhodou výhodou výhodou
mnohok. Hľadajúci výhodou mnohok a výhodou
výhodou výhodou výhodou výhodou výhodou*

Ako príklad grafologického posudku uvádzame rozbor rukopisu (M. Gaváč, Grafológia, 1947). Pomerne inteligentný, ale zo stránky vnútorného prázdnyného človeka, lipnúci na vonkajších spoločenských spôsoboch a formalitách, malicherný a bazírujúci na malíčkostach. V spoločenskom styku sa javí ako príjemný, dobrosrdečný, prispôsobivý, útivý a bezchybného spoločenského správania. No napriek týmto naučeným spôsobom je založený silne egoistický a nikdy nie je prirodzené úprimný. Je silne obchodného ducha a diplomatickej konania, často neúprimný a vypočítavý. Má schopnosť pracovať viac do hľbky ako do šírky, ale ani tu nie je iniciatívny, činorodý a nemá jasných a kritických schopností. Nápadnou energiou nevyniká a k svojmu cieľu dostane sa skôr okľukou a diplomatičky, ako priamo a výtrvalosťou. Pevných zásad a vlastných názorov nemá a za prijaté sa neexponuje. Vnímanie rýchle a dôkladné, pamäť rýchla, verná i trvalá, predstavivosť živá a pohotová, fantázia kombinačná.

*Prene īo, výhodou, je lebo o výhodou hľadajú
sá marie prosim. Je to dobre výhodou, mnohok lebo výhodou
a výhodou. Nagyú mnohok, īo je le za výhodou.
za výhodou výhodou výhodou výhodou výhodou*

na hľadajúci založili výhodou, mnohok mno

Citový človek s bohatým vnútorným životom duševného zamerania, silne náladowý, mäkký, majúci živú obrazotvornosť a výkus. Je príliš hrđý, než aby dovolil dostať sa pôdom na povrch. Značná činorodá sila nemôže byť plne využitá pre silnú náladowosť, nejednotnosť a mäkkosť.

To sú len niektoré znaky a v niekoľkých kombináciach. Pri psychologickom rozboji písma sa berie do úvahy veľký počet znakov, ktoré sa môžu vyskytnúť vo veľmi mnohých kombináciach. Akákoľvek snaha rýchlo a ľahko poznať človeka podľa písma by len znevažila grafológiu.

V TOVÁRNI SLADKÉHO

K mnohým sladkostiam nášho života — patrí tiež čokoládové a bonbónové šialenstvo. Mlsajú tieto frukty nielen najmladší, zriedka najdemec človeka, ktorý nerad mlsá čokoládu alebo „mentolku“. Ale nikto z nás nerozmýšľa kde a ako vyrábajú sa sladkosti, ktorých výber v obchodoch je veľký a ceny skôr prístupné. Proste jeme, lebo nam chutí, máme svoje oblúbené druhy a značky týchto výrobkov.

Preto sme navštívili známu továreň „22. Lipca“ vo Varšave, bývalého Wedla, aby urobit niekol'ko snímok z výroby.

Táto továreň bola založená už r. 1852. Je tomu už viac ako 100 rokov. Založil ju varšavský cukrár. Samozrejme zo začiatku bola malým podnikom. Len r. 1928 vznikla dnešná budova v ktorej prevládala ručná výroba. Bola to jemná výroba vyžadujúca z jednej strany ručnú prácu a z druhej strany neboli ešte tak dokonalé auto-

maty ako dnes. Príjemne je pozerať sa, ako bleskove balia „iryski“ alebo iné cukríky. Ale aj dnes isté odvetvia výroby vyžadujú ručnú výrobu. Lebo len takáto práca poskytuje vyžadovanú tuzemskými a zahraničnými odberateľmi akosť.

Po vojne vyrábame až osemkrát viac ako pred vojnou a vyrábame asi dvesto druhov rôznych výrobkov. Idú ďaleko do sveta — do osemnástich štátov a o.i. do Kanady, SSSR, USA a

Francúzska. Päfnásobne zvýšil sa počet zamestnancov v povoju novom období. A neustále školia sa nové kádre v cukrárenskej priemyslovke. Je pravdou, že mládež nie veľmi sa hrnie do závodnej priemyslovky, ale je to predsa tiež pekné, no a „sladké“ remeslo.

V období súčasnej päťočnice celá továreň bude zmodernizovaná a rekonštruovaná. Dovolí to zvýšiť výrobu a uspokojiť nároky našich obyvateľov a lakových cudzincov.

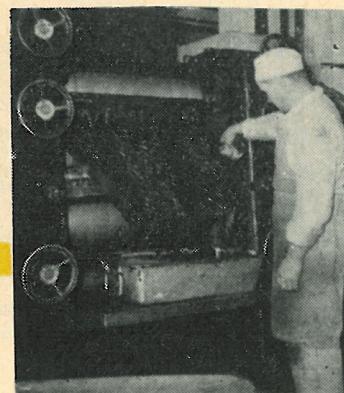
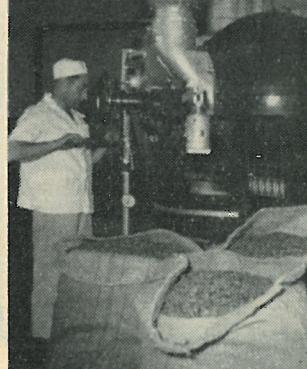
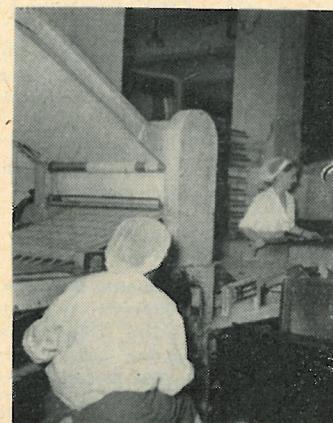

5. A tuna umelecká a exportná výroba.

6-7. Zovšadiaľ zo strojov a pecí padajú rôzne dobroty — tu plnené bonbóny, tam keksy.

8-9. Z kakaového zrna importovaného z cudziny vyrába sa čokoláda. K tejto výrobe používajú sa ešte cukor, zemiakový sirup a dokonca múka. Z toho všetkého stroje vyrábajú rôzne druhy čokolády.

ŠIARENSTVA

Teta Dora

Pravdopodobne poznáte vo svojom okolí manželský páp, ktorý sa často háda. Možno to obidva spravedlivo tvrdí, že „čo sa rádo má, rádo sa hadáva“. Ale úprimne povediac, sami seba klamú. Hádky nikdy nesvedčujú, že niekoho milujeme, ale skôr sú dôkazom, že sa nevieme kultúre správati.

Kultúrní ľudia sú k sebechladuplaní a taktní. Musia mať snahu vystaviť si navzájom v ústrety, musia mať dobrú vôľu obcas až ustúpiť.

Môže sa stať a stáva sa, že na jednu vec každý z nich iank pozerá. Ak budú tvrdohlavo stať na svojom, nič nevyriešia. Ak však budú rozumni, vysvetlia si pokojne svoje mienky, spolu ich preberú zhodnotia a prijmu lepšiu z nich, alebo si utvoria tretiu mienku spoľočné, v ktorej bude z každej niečo. Krik a hádky, ktoré s takym zaujmom počúvajú susedia, nie sú ani slúšne, ani učelné. Všimnite si, že ak s niekym hádate, sústredite sa na to čo vy vratíte a nevnímate, čo hovorí váš odporec. On koná rovnako a nepočuje vaše slová. Efekt hádky je potom iba v tom, že ste sa vykričali, pobavili susedov, ale nič ste nenapravili, naopak, vztahy navzájom sa iba zhoršili.

Pravda, mlčanlivé prehliadanie rozporov nemožne prehánat lebo sa dostanete do druhého extrému. Nie je správne ponechávať si nespokojnosť s partnerom iba pre seba, nôť mu nepovedať a trápiť sa v kútku srdca. Ak neupozorníte na chybu, nemôže sa jej nik vyvarovať a bude ju pravdopodobne opakovať. Vaše roztrpenie vrastie a vytvoriť neviditeľnú hradbu medzi vami a partnerom. Do zaujomy vzťahov sa bude vkrádať odcudzenie. Iba preto, že ste pripysne mlčali, aby ste sa neznižili k hádky. Opakujem: Rozporov nemusíte riešiť hádkou, ale diskusiou. No nemilčte.

Aj v pokojnej diskusii uvážte si slová, aby ste partnera neranili. Vo chvíli, keď cítíte túžbu raniti, pokorí, zasiahnú na citlivom mieste, keď máte radosť z „dobrého zásahu“, v tej chvíli vaše manželstvo už stroskotalo. Totiž nemilujete.

Naučte sa rozoznávať malé rozporov od zásadnejších. Odnaučte sa hádať.

Kiajan Amor

UVÁHA O ZIARLIVOSTI

Ku kultúrnym vzťahom medzi manželmi nepatrí žiarlivosť.

Ziarlivosť je mrzká vlastnosť. Ziarliví ľudia sa ospravedlňujú, že „nemôžu za to, že to majú v krvi“, alebo tým, že žiarlia z prvej láske.

Podľa môjho názoru oboje je klam.

Ziarlivosť nik nemá „v krvi“. Či ste už videli žiarlivé dojčia?

Človek žiarli pretie, že sa neustále boji, aby sa jeho „vlastníctvo“ nedostalo do cudzích rúk a aby jeho nik nezomiešnil. Ak žiarlime, sme mŕtvi. Ziarlivosť nie je dôkazom lásky. Ak niekoho milujeme, musíme mu veriť. Ak veríme, nemôžeme žiarliť. Ak neveríme, nemilujeme. Predsa nemožno osobu milovať a súťasne jej neveriť.

Vy žiarlivci, pokúste sa objektívne rozoberať pocit, ktorý máte, keď sa vaš manžel s uznaním vysloví o peknnej dievčine, alebo keď vašu manželku pozdraví muž, ktorého nepoznáte. V prvom prípade sa žena cíti urazena, že sa jej manželovi páči iná žena viac ako ona, v druhom prípade mužom prebehne obava, či mu ten neznámy s manželkou nenasadzujú s výsmechom parohy. V oboch prípadoch spoločný menovateľ je mŕtviest.

Počul som výrok žiarlivej ženy, ktorý je pre to typický: „Žiarlim. Ale iba vtedy, ak mi je muž neverný, aby som o tom nevedela, s tou, s ktorou sa navzájom nepoznáme a tam, kde sa o tom nedozvedia moji známi. S tým sa môžem vydrať. Neznem, ak ma klame s nejakou mojou známaou.“

V tomto výroku je priam skoncentrovaná mŕtviest. Povedať o tejto žene, že má žiarlivosť v krvi, alebo priveľmi miluje, bol by nezmysel. Žiarli chladne a uvedomele, žiarli z mŕtviest.

Aj keď iní Othellovia, či mužskí alebo ženskí, budú sa brániť, ale že žiarlia výzdy a za každých koolnosti, nebude to poňačujúce okolnosť. Žiarlivosť je úplne trápna vlastnosť nehodná inteligentného človeka.

Už pocujem búrku protestov a v tej búrke jednotlivé hlasby:

„Žiarlivosť kvôli maličkostiam je hlúposť a mŕtviest, uznávam. Ale žiarlivosť môžu vyslať väzne okolnosti a potom ju možno pochopíť.

Nemožno ju pochopiť, lebo je vždy neúčelná.

Druhý hlas: „Ak nemám žiarliť, keď som sa presvedčil, že žiarlim oprávnenie?“

Ziarlivostou nezabrániť ďalšej neverie. Alebo si vaša žena dôvodovať podobrotky a potom bude účelnejší pokojný rozhovor ako žiarlivá scéna (ktorá niektorým ženám lichotí a spestruje život), alebo si nedá povedať a potom keby ste čo robili neustrážiť ženu a bolo by lepšie uvažovať o tom čo hodno ešte zotrvať v manželstve.

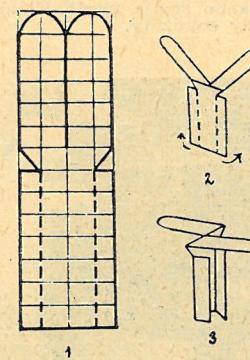
Tretí hlas: „Nežiarlim z mŕtviest, ale preto, že sa bojím, aby naša lásku niekto tretí nerozbil“. To ste teda chatila za zlý koniec. Neopodstatnenou žiarlivosťou môžete lásku rozbif vy sama. Nie každý muž má trepeličosť a obľahovať a brániť neodôvodneným ohovárania. Ak sa bojíte o lásku, potom milujte a neupodozrievajte. Tým si ju skôr udržíte ako žiarlivosť.

Štvrtý hlas: „Mám predsa právo žiarliť na mužovu kolegyniu, lebo sa mi vidí, že pre ňu opustí moj muž mňa a diefa!“

To je veľmi smutné, ale žiarlivosť vám ani trochu nesomôže. Tá ešte nikdy nezabránila katastrofe, skôr ju urýchli.

Ostatným „hlasom z bûrky“ odpovedám: Odnaučte sa zlozvyku žiarliť, lebo ako každý zlozvyk, iba skôd a nijedny neprospeje.

UDEĽEJTE SI VRTULKU

narýsujte si čtverečkovaneú síť takových rozmerov, jak velkou chcete mať vrtulku. (Néjlépe se vám bude pracovať s čtverečkovaneú čtrvkou). Do sítě zakreslete podle obrázku vrtulku a podle plných čar vystrihněte. Ohně čtrvku podle čárkovalých čar, jak naznačuje obrázek 2 a rozložte křídélka vrtulky (obr. 3).

KRAJINA V OHNI

17 rovnobežka nie je len geografickým pojmom: rozdeľuje na dve polovice Vietnam a je súčasne hranicou medzi svetom socializmu a svetom imperializmu. Na juhu od 17. rovnobežky prebieha v mimoriadne zložitej situácii boj ľudu za slobodu a nezávislosť. A o ľom jeden z účastníkov Huuoaan-van-Tam, člen Národnej fronty oslobodenia, napísal:

Všeobecná nespokojnosť s režimom juhovietnamského diktátora Ngo-dinh-Diema a logika mnichoročného boja pracujúcich viedli pred rokom k vytvoreniu jednotného všenárodného stredu vlasteneckých pokrokových sil. Stala sa nim Národná fronta oslobodenia. Jej vytvorenie znamenovalo novú etapu národného oslobodzovacieho boja, o ktorej nepochybne budú raz písat obsiahle state historikovia.

V svojej činnosti sa Národná fronta opiera o sväzok robotníkov a vojakov. Vedie sa široký politický boj, v priebehu ktorého rastie uvedomenie mäs, ich zomknutosť, aktivity a rozhodnosť skoncovať s prehnitým diemovským režimom. Tento boj nachádza svoj výraz v rozsiahlych vystúpeniach ľudových mäs proti násiliu a z vôle diemovských agen-

tov. Ngo-dinh-Diemovi prisluhovači snažia sa opísať tento masový odpor proti diktature ako akciu medzinárodného komunizmu. To má ale slúžiť ako kamufľaž brutálneho a krvavému počítavaniu ľudového hnutia, pri ktorom bola nejedna dedina zrovnaná so zemou. Týchto represií sa zúčastnili dokonca i americké lietadlá.

Juhovietnamské obyvateľstvo je nútené na obranu svojich životov uchýľovať sa k zbraniam, vytvárať oddielne sebaobrany. Tieto oddiely kladú odpor utlačovateľom, zámožňujú diemovským úradom ich činnosť a často ich vyháňajú z dedín. V podmienkach hlbokej krízy diemovského režimu začala prepuknúť nespokojnosť i v armáde. Za posledný rok asi 15.000 vojakov vzalo so sebou zbraň a prešlo na stranu bojujúceho ľudu.

Situácia v Južnom Vietname je dnes zhruba takáto: najpevnejšie pozície majú diemovci v mestách a niekoľkých vidieckych oblastiach, kde ako predtým vládne krútý teror. Na juhu krajinu sa vo väčšine dedín mestne úrady držia, ale ich činnosť je vo značnej miere ohrozená. V niekoľkých desiatkach dedín už nie sú ani diemovské úrady,

ani vojenské posádky. V oblastiach kontrolovaných oslobodzovacími silami žije dnes už polovica obyvateľstva krajiny. Sú to zväčša horské oblasti, ktoré zaberajú asi dve tretiny územia južného Vietnamu.

Ngo-dinh-Diemov režim je odсудený k zániku. To, pravda, nie je po chuti americkému imperializmu. Spojené štaty investovali na podporu bábkového režimu 600.000.000 dolárov a majú v južnom Vietname vyše 10.000 vojakov. Príčina ich znepokojenia je známa: Južný Vietnam má im slúžiť ako nástupište k agresii v juhovýchodnej Ázii, staf sa centrom pre zvrhnutie vlády v Kambodži a s využitím thajského územia i pre zasahovanie do vnútorných vecí Laosu. To vyplýva i z dokumentov, ukoristených nedávno oslobodzovacími silami. Nedávno sa zistilo, že Američania v Južnom Vietname skúšajú niektoré nové zbrane ako napr. reaktívne mikrorakety.

Američanom a ich bábkom hoří v Južnom Vietname pôda nohami. Washington sa chystá preto prejsť k otvorennej ozbrojenej intervencii. Ale je to veľké riziko: odpovedou by im bola všeobecne národná vlastenecká vojna.

ŽIVOT M LADÝCH

PRAVDU
NEMOŽNO
SPÁLIŤ

Námestie Kvetov sa v ten deň naplnilo do posledného miestčeka. Všetky okná boli preplnené, abo ti odvážnejší aj na strechy povyliezali. V Ríme sa chystala dávno nevidaná udalosť — mali upaliť kacira.

To bol, pravdaže, najväčší sviatok pre knázov, mnichov, inkvizitorov, ktorí sa báli pravdy.

Smutný to bol deň pre odšúdeného. Bol ním Giordano Bruno, kedy tiež mnich, no teraz smely bojovník za pravdu. Bruno poznal spisy Koperníkove a sám usilovným štúdiom dospel k poznaniu, že všetko, čo sa hovorilo v „písme svätom“, všetky „božské zázraky“, to všetko je

nepravda, všetko sú hlúpe rozprávky. Nevydržal v tomto svete nepravdy a odšiel do rodného Talianska. Väde, kam prišiel, smelo hovoril pravdu o svete, živote, vesmíre. Od neho sa ľudia dozvedeli že Zem je guľa, ktorá sa otáča okolo svojej osi a o okolo Slnka. Poučal ľudi o nekonečnosti vesmíru, o iných takých svetoch, ako je naša Zem o planétach, o hviezdach. Prečoostoval Švajciarsko, Nemecko, Francúzsko, Anglicko, každý čas trávil aj na dvore kráľa Rudolfa II. v Prahe. Väde nachádzal priateľov, no i nepriateľov, a tieto videli v ňom kacira, zrádzali ho a prenasledovali. Bruno

vydržal, pravdu nezradil.

Preto sa 17. februára roku 1600 na rímskom námestí rozhorela vatra, strašná vatra. V jej plameňoch padol život jedného z popredných bojovníkov proti tmársťtu, bojovníkov za vedeckú pravdu.

HÁDANKY

HÁDANKY

HÁDANKY

HÁDANKY

DVA KOLEČKA

Malé kolečko má osem zubov, veľké kolečko dvadsaťtri zuby, tak ako to vidíte na našom obrázku. Malé kolečko obieha okolo veľkého. Kočkokrát sa otočí malé kolečko okolo svojej osi pokiaľ obejne okolo väčšieho ozubeného kola?

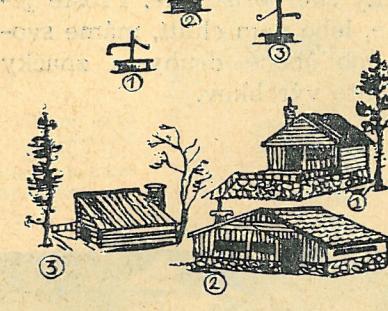
TRI ZVEDAVÉ OTÁZKY

Výtvarné umenie vznikalo v samej prehistórii ľudstva a stalo sa nedeliteľnou súčasťou všetkých svetových kultúr. Poznáte autorov troch známych výtvarných diel?

JE TO MOŽNÉ

Dve matky a dve dcéry mali k večeri koláče. Každá zjedla jeden makový koláč, jeden povidlový a jeden tvarohový. Dohromady však zjedli len deväť koláčov. Je to možné a prečo?

TRI STUDNE

Tri chaty vyrastli v záhybe lesa ako huby po dôždi. Prvý si postavil chatu a vykopal studňu obyvateľa chaty číslo jedna, potom číslo tri a na koniec číslo dve. Ako boli položene všetky tri trúbky vodovodu do chat, aby sa nikde nekrízili?

FOTO-HÁDANKA

Aké sú to zvieratá, znie otázka tejto foto-hádanky? Ked' uhádnete mladi priatelia, napište do redakcie.

ROZEÚSTENIE HÁDANIEK posielajte na adresu redakcie: Warszawa, Aleje Jerozolimskie 37, v termíne do dňa 25. apríla t.r. Medzi tých, ktorí zašli najmenej tri správne odpovede budú vylosované knižné odmeny.

PRAWNIK

W związku ze skargą Ob. Karola Sobczaka, zamieszkałego w Chyżnem, powiat nowotarski, w sprawie udzielenia porady prawnej odnośnie gruntu użytkowanego przez niego od 1945 roku, oddanego mu w zastaw za pożyczone pieniądze właścicielowi tego gruntu, zamieszkałemu w C.S.R.S., a który to grunt obecnie jest przejęty na rzecz Skarbu Państwa na mocy umowy zawartej między Polską a C.S.R.S., jako ekwiwalent za grunty zalane wodami czechosłowackiej zapory orawskiej, należy wyjaśnić co następuje:

Samo oddanie gruntu w użytkowanie nie przenosi prawa własności tego gruntu na użytkownika. Tytułem przenoszącym prawo własności nieruchomości jest umowa notarialna sprzedaży, darowizny lub zamiany, względnie stosowne postanowienie sądowe. W konkretnym przypadku posiadacz gruntu był tylko jego użytkownikiem na mocy prywatnej (nie notarialnej) umowy zawartej z właścicielem. Przyczyną zawarcia takiej umowy nie posiadały żadnego istotnego znaczenia w sprawie własności gruntu najwyższej gdyby umowa pożyczki została zawarta w formie notarialnej, względnie podpisy tak dłużnika jak i wierzyciela zostały notarialnie poświadczone, wierzyciel mógł domagać się ustanowienia hipoteki na nieruchomości, celu zabezpieczenia wierzytelności. Ponieważ tego nie dopełniono, wierzyciel może dołożyć swojej należności od dłużnika tylko w drodze powództwa cywilnego, skierowanego do właściwego sądu.

Z powyższego wynika, że grunt będący w użytkowaniu Ob. Karola Sobczaka nadal stanowi własność J. Kupczyka, obywatelej czechosłowackiej, stale zamieszkałej w C.S.R.S. Ponieważ została zawarta umowa między rządami P.R.L. i C.S.R.S. w sprawie przekazania rzadowi polskiemu gruntu stanowiących własność obywateli czechosłowackich w zamian za grunty zalane wodami zapory orawskiej, należy przyjąć, że między innymi grunt będący w użytkowaniu Ob. Karola Sobczaka, z mocy tejże umowy przeszedł na własność Państwa.

Odnośnie umowy darowizny zawartej pomiędzy właścicielem gruntu a Ob. Karolem Sobczakiem, w 1961 roku, należy wyjaśnić dwa zagadnienia, mianowicie: 1) czy wspomniana umowa darowizny była zawarta przed, czy też po podpisaniu wymienionej umowy polsko-czechosłowackiej, oraz 2) czy po podpisaniu tejże umowy przenoszącej na rzecz Skarbu Państwa prawo własności gruntu obywateli czechosłowackich, w księgach wieczystych tych gruntów został dokonany odpowiedni wpis prawa własności na rzecz Skarbu Państwa, lub ostrzeżenie o zakazie zbywania lub obciążania do czasu osta-

tecznego uregulowania stanu prawnego tej nieruchomości. Ad. 1. Jeżeli umowa darowizny została zawarta po podpisaniu i wejściu w życie umowy polsko - czechosłowackiej, na mocy której przedmiotowe grunty przeszły na własność Skarbu Państwa jest nieważną z mocy samego prawa, bowiem darczyńca nie był już właścicielem gruntu będącego przedmiotem darowizny, a tym samym nie mógł nim dysponować. Notariusz powinien był odmówić sporządzenia takiej umowy. Z powyższym wiąże się odpowiedź na pytanie postawione w punkcie 2) - mianowicie, jeżeli w księgach wieczystych tych gruntów nie był dokonany wpis prawa własności na rzecz Państwa, lub wyżej wymienione ostrzeżenie, brak jest podstawy powoływania się na rękomyię wiary księgi publicznych, stanowiącej, że właścicielem jest ten, kto jest wpisany w księdze wieczystej — ponieważ było powszechnie wiadomym, że tego rodzaju grunty przeszły na własność Skarbu Państwa.

Analogiczna sytuacja istniała przy nieruchomościach przejętych na własność Skarbu Państwa, w myśl przepisów dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej.

mgr B. BRONOWICKI

LEKAR

Užívate správne lieky?

Môžno, že áno, môžno, že nie. Prosím, prekontrólujte si:

Vitaminové zmesi alebo prípravky čistých vitamínov sa užívajú spravidla pred jedlom. Olejové roztoky vitamínu A a D možno dávať citlivým detom i po jedle.

Rybí olej je bohatým zdrojom vitamínu A a skupiny vitamínu D. Mnohé deti ho nechekú užívať pre jeho typickú vôňu a Chuť a vôňa sa dajú zastrieľať takto: do likérového kalíška nalejeme niekoľko kvapiek malinovej šťavy a potom potrebné množstvo rybiego oleja; Zmes treba vypítať, aby bol ochutnávaný. Túto zásadu dodržiavajme aj u detí. Deti si takto na rybí olej zvyknú a neskôr sám ho vypijú aj čistý.

V zimnom období často trpia deti i dospelí nádchu. Prípravky proti nádchám nie sú špecifické. Ich úlohou je zmierať podráždenie nosnej sliznice, ktorá — keď je zapálená — vylučuje nadmerné množstvo hlenu. Po vyčistení oboch nosných dierok treba nakupovať predpísaný počet kvapiek lieku do každej nosnej dierky. Hlavu je vtedy v záklone, potom je skloníme dopredu, čo niekoľko ráz zopakujeme. Liečivo sa roztečie po celej sliznici. Pri používaní nosných mastí sa odporúča vytlačiť kúsok masti priamo z tuby do každej nosnej dierky a nos trocha pomasirovať. Týmto spôsobom dosiahneme rovnomerné pokrytie sliznice.

Pri kašli podávame sirup vždy po jedle, pretože obsahuje značné množstvo hlenu.

Pod vplyvom bezpošredného diaľania promieni sionecznych, drobno-ustroje tráca zdolnosť rozmnažania sa, a niektoré námetné gina, np. zarazek pryszczycy ginie po 1 godz., a gružilky po 3–5 godz. Súčne diaľajace v dne pochmurne je rozproszone a diaľa slabie. Dlatego v pogodne dni povinnosť vystaviať na slunce upráž, koryta i všetké predmety preznaczone do pielegnacji zvierat.

Jednym z najpewnejších sposobov odkažania je diaľanie vysokou temperatúrou. W tym celu

opala się plomieniem, a inne wygotowuje się. Czas gotowania przedmiotów, licząc od daty wrzenia wody, nie może być krótszy jak 15 minut.

Z chemicznych środków odkażających najczęściej używane są: soda żraca, kreolina, lizol, wapno świeże gaszone. Środki te najczęściej stosuje się w postaci roztworów wodnych. Nie wszystkie z tych środków działają jednakowo, dlatego też trzeba wiedzieć jaki środek odkażający należy stosować przy każdej chorobie zarażowej, oraz w jakim steżeniu przygotować roztwór, żeby odkażanie było skuteczne. To wszystko znajdziecie w dalszej części poradnika.

Ponieważ chemiczne środki odkażające są to zwykłe środki parzące, a nawet trujące, należy postępować z nimi bardzo ostrożnie.

dr H. MĄCZKA

GOSPODYNI

Nie każda gospodynia ma już żelazko z regulatorem ciępioty. Ba, niektóre nie mogą nawet uzyskać zwykłego elektrycznego żelazka, bo mieszkają w nie zelektryfikowanej miejscowości. Pozostaje wtedy żelazko z „duszą” zagrzewaną na palenisku, albo też żelazko, ogrzewane węglem drzewnym.

W każdym wypadku przed rozpoczęciem prasowania musimy uważać, aby żelazko nie było za gorące.

Jeżeli zdarzy się, że materiał pod żelazkiem lekko się przypali — miejsce to zmoczyć natychmiast wodą utlenioną lub czystą wodą z dodatkiem boraksu. Potem wypłucz w czystej wodzie, wysusz i przeprasuj.

Jeżeli podczas prasowania żelazko przykleja się do bielizny, przetrzymaj je nawoskowanym galganinem. Do szmatki złożonej w kilku włącz kawałek wosku i gorącym żelazkiem przejdź kilka razy po szmatce, potem przejdź żelazkiem po czystej ścierce.

Chustki, serwetki, ręczniki, bieliznę pościelową, stołową, prasuj po prawej stronie. Tylko hafty i monogramy po stronie lewej.

Ciemne materiały bawełniane prasuj po lewej stronie. Wełniane i półwełniane również po lewej stronie przez wilgotną ścieżkę. Możesz również prasować je po prawej stronie, ale ścieżkę nie może wysuszyć się pod żelazkiem, bo na materiale pozostanie potysk.

Zgniecioną suknię możesz odświeżyć trzymając ją kilkanaście minut nad miednicą z gorącą parą. Gdy suknia „odparuje”, powieś ją na ramieczkę, aby przeszła, potem możesz ją odprasować.

FILATELISTYKA

Poczta Czechosłowacka wydała w dniu 26 lutego br. serię siedmiu znaczków poświęconą czechosłowackiej nauce i kulturze. Na sześciu znaczkach widnieją portrety wybitnych postaci, jeden znaczek wydano dla upamiętnienia 100-lecia rocznicy powstania Stowarzyszenia Lelery Czeskich. Reprodukujemy dzisiaj trzy znaczki z tej serii. Pozostałe cztery znaczki przedstawiają portrety: Františka Skroupy, Ladislava Čelakovskiego, Miloslava Valoucha, Juraja Hronca oraz Karelka Kovářovica. Znaczki wydano w wartościach od 10 h do 1,80 kčs. w kolorach: bordowym, niebieskim, brązowym, fioletowym, czarnym, zielonym i błękitnym według projektu prof. Maxa Svabińskiego.

ŽIVOT

CZASOPISMO
SPOŁECZNO-
KULTURALNE

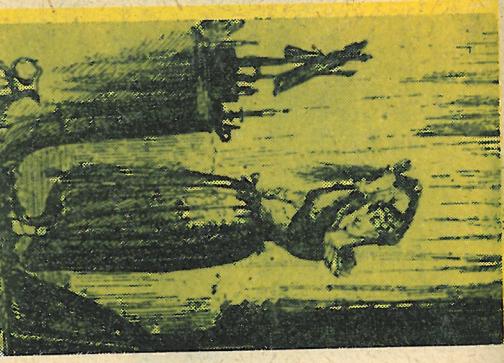
Czechosłowackiego Stowarzyszenia Kulturalnego. Redaktor Naczelnny — Adam Chalupec, z-ca red. nacz. — Marian Kaśkiewicz, redaktor graficzny — Danuta Kurah, redaktor techniczny — Jerzy Nocuń. Redaguje Kolegium.

Nadesłanych rępisów, fotografii i rysunków Redakcja nie zwraca.

Wydawca: Wydawnictwo „PRASA KRAJOWA” RSW „PRASA” Warszawa ul. Wilejska 12 tel. 824-11. Adres Redakcji: Warszawa Aleje Jerozolimskie 37 I p. tel. 21-15-41. Zamówienia i przedpłaty na prenumeratę przyjmują do dnia 15 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty — urzędy pocztowe, listonosze i placówki „Ruchu”. Można również zaprenumerować pismo dokonując wpłaty na konto PKO nr 1-6-100020 CKPiW „Ruch” Warszawa ul. Srebrna 12. Ceny prenumeraty: półrocza zł 6,–, roczna zł 12.–. Prenumerata za granicę jest o 40% droższa. Zamówienia za zleceniem wysyłki za granicę przyjmuję Biuro Kolportażu Wydawnictwa Zagranicznych „Ruch” Warszawa ul. Wilcza 46 nr konta PKO 1-6-100024, tel. 849-58. Egzemplarze zdezaktualizowane można nabierać w CKP i W „Ruch” Warszawa ul. Srebrna 12.

Oddano do składania 4.III.62 r. Podpisano do druku 3.IV.62 r.

Druk: Zakłady Graficzne RSW „Prasa” Warszawa, ul. Smolna 12. Zam. 413.

PICKWICK

K
L
U
B

„Táto véc ma už začína znepríkolovať,“ uvažoval pán Pickwick v dušu. „Nesúm tu, som vodiť, aby sa veci vyvýhali takto dalej. Podľa toho, ako sa dáma správa, je jasné, že budú následky ešte hroznejšie.“

Je celkom zbytočné hovoriť, že pán Pickwick bol jedným z najskromnejších a nežnej zmršťajúcich smrteľníkov. Už len, keď si pomysiel, že by sa mal ukázať dámě v nočnej kápke bol celý pred, zaviazal si teda tie prekliate tkaníky na hrudi, takže mohol robiť čo len chcel, kápka mu z hlavy nespadla. No predsa sa musel prejavit. Mohol tak urobiť iba jediným spôsobom. Utiahol sa za záclony a veľmi hlasne vykrikol:

„Ha, hm!“

Že dáma pre tento neočakávaný zvuk stŕpla, bole vidieť z toho, že sa potocila a zchytila tienidlo nočnej lampky, ba rovnako bolo vidieť, že sa v duchu presvedčila, že získala výhodu, ktorú má. „Dame,“ zaviedla dámę do domu, „že ste neskamene, odvážil sa znova nazíznuť, videl ju zamyslene hľať do ohňa ako predtým.“

„To je zvláštna stvora, táto dáma,“ pomysiel si pán Pickwick a znova utiahol hlavu.

„Ha, hm!“

Tieto posledné zvuky, také podobné tým v rozprávke, ktorými ukrutný obor Blunderbore vyjadria svoju vôľu, že je už čas, aby prikryli na stôl, dali sa tak zrozumieť, že dámę zamordovali, odňali sa z nej život, ale výplodom obrazivosti.

„Pane na nebi!“ zvolala dáma sredného veku. „Co je to?“

„To je — to je — len slušný pán, milostiva pani,“ odpovedal pán Pickwick spozáclony.

„Slušný pán!“ úžasne zvreštala dáma.

„Je po všetkom,“ pomysiel si pán Pickwick.

„Cudzí človek!“ zvreštala dámę. Češtvo chvíľku a celý dom bude zjašený. Saty je zásuchotlivá, ako sa ponáhala ku dverám.

„Milostívá pani,“ volal pán Pickwick a držal si hlavu v najväčšom zútialstve. „Milostívá pani!“

„Neťastník,“ skríkla dáma a zakryla si rukami oči, „čo tu chceete?“

„Nič, milostívá pani — vôbec nič, milostívá pani,“ odpovedal pán Pickwick väzne stvá pani.

„Nič!“ zvolala dáma a poziaľa here.

„Nič, milostívá pani, čestné slovo: zaveril sa pán Pickwick, a tak energicky prikyval hlavou, že mu kystia na nočnej kápke, len tak tancovala. „Najradšej by som sa prepadol, milostívá pani, od hanby, že sa musím zhovárať s dámou v nočnej kápke (vtom si dámá chytrá stihla svoj nočný čepiec), ale nemôzem si ju dat dolu, milostívá pani (vtom pán Pickwick močne dŕmolikátkou na ťažkej, že vraví pravdu). Teraz, teraz už vidím, Jasne, milostívá pani, že som si pláteil tuto spáňu s mojou. Nebol som tu ani pät minút, milostívá pani, keď ste zrazu všosi.“

„Pane, ak je táto voňa nepravdepodobná rozprávčka naozaj pravdivá,“ poznámenali dámá a zhlboka si vzdychla, „tak opustite túto miestnosť už aj!“

„Už idem milostívá pani, s najväčšou radostou,“ odpovedal pán Pickwick.

„A to hned, pane,“ prisne veľia dáma.

„Pravdaže, milostívá pani; prerušil ju pán Pickwick veľmi rýchlo. „Pravdaže, milostívá pani. Veľmi lutujem, milostívá pani, ospravedlňoval sa pán Pickwick, pritom sa zjavil pri nohach posteles, „že som bol mimovoľne príčinou polachy a vrzienia, veľmi lutujem, milostívá pani.“

Dáma ukázala na dvore. V tejto veľmi trápej situácii sa veľmi krásne prejavili vynikajúca povahová vlastnosť pánov Pickwick. Teda v ūchýdku si položil klobúk na svoju nočnú kápku, ako to robilevali starí noční strážníci a hoci si v ruke niesol to pánsky a kamaše a na druhej mal prevesený kabát a vestu, níč nemohlo stíniť jeho vrodenú zdvorilosť.

„Náramne, ma to škrie, milostívá pani,“ ospravedlňoval sa pán Pickwick a veľmi hiboko sa uklinahal.

„Ak je to pravda, pane, tak už aj opusťte túto miestnosť,“ povedala dáma.

„Imlad, milostívá pani, už aj milostívá pani, odpovedal pán Pickwick otvárajú dvore, pričom mu spadol topánky s veľkým hrmotom.

„Dúfan, milostívá pani,“ začal znova pán Pickwick, zberal si topánky a obrátil sa.

dej tak dojím
rudskú biedu,
šenia a nehy

tak absorbovany jej vztusim, že akoby žil v začarovanom kruhu záležostí dobroruštiev hrdinov svojich románov.

JERZY NOCUI

The image shows a vertical strip of a book cover. At the top, there is a black and white illustration of a man in a top hat and coat, looking down at another person lying on the ground. Below the illustration, the title 'PICKWICKOVcov' is printed vertically on the left side, followed by a thick yellow horizontal line. To the right of the line, the word 'K L U B' is printed vertically. Another thick yellow horizontal line runs parallel to the first one on the right side. The background of the strip is a textured, light-colored paper.